

MedWet

Αρχείο Ε.Κ.Β.Υ.

A/A 33-MTK

Εκτίμηση των αναγκών κατάρτισης για συνετή διαχείριση υγροτόπων στην Ελλάδα

*Μαρία Αναγνωστοπούλου, Ελένη Χοντολίδου,
Χρυσούλα Αθανασίου, Στυλιανή Κλαδαρά,
Αγγελική Δημητρίου και Α. Λογοθέτης.*

ΜΟΥΣΕΙΟ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΙΟΤΟΠΩΝ - ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ

Το Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων-Υγροτόπων (ΕΚΒΥ) ιδρύθηκε το 1991 ύστερα από πρόταση του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε προς την Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με βάση το συμβόλαιο αριθμός B91/91/SIN/8192 μεταξύ της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Γεν. Διεύθυνση XI) και του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας.

The Greek Biotope/Wetland Centre was established in 1991, as a result of a proposal to EU by the Greek Ministry of Environment, Physical Planning and Public Works, under Contract Number B91/91/SIN/8192 signed by the Commission of the European Union (DG XI) and the Goulandris Natural History Museum.

The figure on the coverpage is copied from the IUCN Newsletter (Wetlands Programme) No 7.

Η πλήρης αναφορά στην εργασία αυτή έχει ως εξής:

Αναγνωστοπούλου, Μαρία, Ελένη Χοντολίδου, Χρυσούλα Αθανασίου, Στυλιανή Κλαδαρά, Αγγελική Δημητρίου και Α. Λογοθέτης. 1995. Εκτίμηση των αναγκών κατάρτισης για συνετή διαχείριση υγροτόπων στην Ελλάδα. Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων-Υγροτόπων (έκδοση MedWet). 40 σελ.

This document may be cited as follows:

Anagnostopoulou, Maria, Eleni Hondolidou, Hrissula Athanasiou, Styliani Kladara, Angeliki Dimitriou and A. Logothetis. 1995. Assessment of the training needs for wise wetland management in Greece. Greek Biotope/Wetland Centre. (MedWet publication). 40 pp. (Gr, En su)

MedWet

Εκτίμηση των αναγκών κατάρτισης για συνετή διαχείριση υγροτόπων στην Ελλάδα

*Μαρία Αναγνωστοπούλου, Ελένη Χοντολίδου,
Χρυσούλα Αθανασίου, Στυλλιανή Κλαδαρά,
Αγγελική Δημητρίου και Α. Λογοθέτης.*

ΜΟΥΣΕΙΟ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΙΟΤΟΠΩΝ - ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	σελ.
Ομάδα συντακτών	1
Περίληψη	2
Summary	4
1. Εισαγωγή	6
2. Μέθοδοι και υλικά	
2.1. Επιλογή της προσέγγισης	6
2.2. Ανάλυση προβλημάτων σε κάθε μία από τις επιλεγμένες περιοχές	7
2.3. Δημιουργία πλαισίου κατάρτισης	8
2.3.1. Περιγραφή προβλημάτων και καταγραφή εμπλεκόμενων φορέων	9
2.3.2. Περιγραφή των γενικών και ειδικών σκοπών κατάρτισης, ενδεικτικοί άξονες περιεχομένου	9
3. Αποτελέσματα	
3.1. Αρχικός κατάλογος προβλημάτων	10
3.2. Τελικός κατάλογος προβλημάτων	11
3.3. Περιγραφή των προβλημάτων, εμπλεκόμενων φορέων, σκοπών κατάρτισης και αξόνων περιεχομένου	
3.3.1. Ρύπανση	11
3.3.2. Διατάραξη του υδρολογικού καθεστώτος	15
3.3.3. Αλλοίωση της φυσιογνωμίας ή του οικολογικού χαρακτήρα της περιοχής από άλλες δραστηριότητες των κατοίκων	18
3.3.4. Προβλήματα που σχετίζονται με τον σχεδιασμό και την εφαρμογή της διαχείρισης των υγροτόπων	21
4. Συζήτηση	25
Ευχαριστίες	26
Παράρτημα 1: Θεωρητικό υπόβαθρο της εκτίμησης των αναγκών κατάρτισης	
1. Μέθοδοι	27
1.1. Γενικά	27
1.2. Σχεδιασμός προγράμματος	27
1.2.1. Γενικοί και ειδικοί σκοποί κατάρτισης	27
1.2.2. Περιεχόμενο-και μεθόδευση της διδασκαλίας	28
1.2.3. Αξιολόγηση των συμμετεχόντων	28
1.3. Διάδοση του προγράμματος	28
1.4. Αξιολόγηση του προγράμματος	29
Ευρετήριο ειδικών όρων	30
Πηγές	32
Παράρτημα 2: Κεντρικές, Περιφερειακές και Νομαρχιακές Υπηρεσίες που κυρίως εμπλέκονται στα προβλήματα των υγροτόπων	34

ΟΜΑΔΑ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ

Μαρία Αναγνωστοπούλου, βιολόγος, υπεύθυνη για το υποπρόγραμμα κατάρτισης MedWet για το ΕΚΒΥ

Ελένη Χοντολίδου, λέκτορας στο Παιδαγωγικό Τμήμα της Φιλοσοφικής Σχολής Α.Π.Θ., εξωτερική σύμβουλος

Χρυσούλα Αθανασίου, βιολόγος, συντονίστρια του Προγράμματος Ταχείας Παρέμβασης (ΠΤΠ) του WWF-Ελλάς

Στυλλιανή Κλαδαρά, πολιτικός μηχανικός, υπεύθυνη του ΠΤΠ για το Δέλτα του Εβρου

Αγγελική Δημητρίου, αγροοικονομολόγος, υπεύθυνη του ΠΤΠ για το Δέλτα του Αζιού

Αχιλλέας Λογοθέτης, γεωπόνος, υπεύθυνος του ΠΤΠ για τον Αμβρακικό Κόλπο

ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΓΙΑ ΣΥΝΕΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Μαρία Αναγνωστοπούλου, Ελένη Χοντολίδου, Χρυσούλα Αθανασίου,
Στυλλιανή Κλαδαρά, Αγγελική Δημητρίου και Α. Λογοθέτης

Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων-Υγροτόπων
14οχλμ. Θεσσαλονίκης-Μηχανιώνας
57001 Θέρμη

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στα πλαίσια του υποπρογράμματος κατάρτισης του προγράμματος MedWet για την προστασία των υγροτόπων της Μεσογείου, στο οποίο το ΕΚΒΥ συμμετέχει μέσω του ΥΠΕΧΩΔΕ, εκπονήθηκε μελέτη με θέμα την εκτίμηση των αναγκών κατάρτισης για συνετή διαχείριση υγροτόπων στην Ελλάδα.

Η μελέτη, η οποία εκπονήθηκε από το ΕΚΒΥ σε συνεργασία με το Πρόγραμμα Ταχείας Παρέμβασης (ΠΤΠ) του Παγκόσμιου Ταμείου για τη Φύση-Ελλάς και μια εξωτερική σύμβουλο, είχε ως σκοπό να περιγράψει τις ανάγκες κατάρτισης των ανθρώπων που εμπλέκονται στη διαχείριση υγροτόπων στην Ελλάδα, με γνώμονα την ανάγκη για αειφορική διαχείριση.

Με την προσέγγιση της ανάλυσης των προβλημάτων σε τρεις υγροτόπους διεθνούς σημασίας (Δέλτα Εβρου, Δέλτα Αξιού, Αμβρακικό Κόλπο) στους οποίους υπήρχε η σχετική πείρα από το ΠΤΠ, η ομάδα των συντακτών α. κατέληξε σε ένα κατάλογο με τα σπουδαιότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν σήμερα οι ελληνικοί υγρότοποι, β. ξεχώρισε αυτά στην αντιμετώπιση των οποίων θα μπορούσε, σύμφωνα με τη γνώμη των συντακτών, να συμβάλλει η κατάρτιση, γ. περιέγραψε αυτά τα προβλήματα και κατέγραψε τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες, δ. συνέταξε γενικούς και ειδικούς σκοπούς κατάρτισης σχετικούς με κάθε ένα από αυτά, και ε. συνέταξε ενδεικτικούς άξονες του περιεχομένου αντιστοίχων προγραμμάτων κατάρτισης.

Τα προβλήματα για τα οποία η ομάδα των συντακτών προέβη στις παραπάνω εργασίες, είναι τα ακόλουθα: ρύπανση από γεωργικές και βιομηχανικές δραστηριότητες, διατάραξη του υδρολογικού καθεστώτος εξαιτίας φραγμάτων, άντλησης και άλλων εγγειοβελτιωτικών έργων, αλλοίωση της φυσιογνωμίας ή του οικολογικού χαρακτήρα ενός υγροτόπου εξαιτίας μη αειφορικών τρόπων άσκησης αλιείας και δήρας, καθώς και προβλήματα που σχετίζονται με τον σχεδιασμό και την εφαρμογή της αειφορικής διαχείρισης των υγροτόπων.

Μια γενική διαπίστωση ήταν ότι οποιαδήποτε δραστηριότητα κατάρτισης που σκοπεύει να συμβάλει στην αντιμετώπιση κάποιου προβλήματος, θα πρέπει να περιλαμβάνει και την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των συμμετεχόντων σχετικά με τις λειτουργίες και τις αξίες των υδροτόπων. Επιπλέον, είναι σαφές ότι τα προγράμματα κατάρτισης για τη συνετή διαχείριση των υδροτόπων, πρέπει να υιοθετούν διεπιστημονική προσέγγιση, όσον αφορά, τόσο τους καταρτίζοντες, όσο και τους καταρτιζόμενους, οι οποίοι στην ιδανική περίπτωση θα πρέπει να επικαλύπτονται σε μικρό ή μεγάλο βαθμό. Αυτό θα μεγιστοποιήσει τη διασπορά της υφιστάμενης πείρας και θα συμβάλει στην ανάπτυξη κοινής γλώσσας μεταξύ των διαφόρων επιστημονικών ειδικοτήτων. Η διεπιστημονικότητα είναι ακόμη πιο αναγκαία όταν πρόκειται για θέματα που απαιτούν την συνεργασία επιστημόνων πολλών διαφορετικών ειδικοτήτων, όπως είναι π.χ. η Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων ή ο σχεδιασμός ολοκληρωμένης διαχείρισης.

ASSESSMENT OF THE TRAINING NEEDS FOR WISE WETLAND MANAGEMENT IN GREECE

Maria Anagnostopoulou¹, Eleni Hondolidou², Hrissula Athanasiou*,
Stylliani Kladara*, Angeliki Dimitriou* & A. Logothetis*

SUMMARY

The need for training of wetland managers is widely accepted, particularly since the principles of sustainable management of natural resources have started to gain ground.

Within the training sub-project of the MedWet project for the conservation of Mediterranean wetlands, in which EKBY participates through the Greek Ministry of Environment, an assessment of the training needs for wise wetland management was performed.

The objective of the study, which was prepared by EKBY in collaboration with the Red Alert System (RAS) of WWF-Greece and an external consultant, was to describe the training needs (with regard to the principles of sustainability) of the people who are involved with the management of the Greek wetlands, thus producing a general framework for future training activities organised by EKBY or other interested bodies.

Through the analysis of the problems in three wetlands of international importance (Evros delta, Axios Delta, Amvrakikos gulf), where the experience of RAS pre-existed, the work group: i. concluded to a list with the current major problems of the Greek wetlands, ii. identified those problems that could partly be addressed by training, iii. described those problems and recorded the involved bodies, iv. defined general and specific objectives that should be adopted for training focusing on those problems, and v. proposed an indicative outline content of respective training courses.

The problems which were analysed were the following: pollution from crop farming and industrial activities, disturbance of hydrological regime due to the construction of dams, water extraction and other land reclamation projects, alteration of physiognomy or ecological character of a wetland area due to unsustainable exercise

¹ Greek Biotope/Wetland Centre, 14th km Thessaloniki-Mihaniona, 57001 Thermi.

² Pedagogical Department, School of Philosophy, Aristotle University of Thessaloniki.

* Red Alert System, WWF-Greece, c/o Greek Biotope/Wetland Centre, 14th km Thessaloniki-Mihaniona, 57001 Thermi.

of fisheries and hunting, as well as problems arising from the difficulty of planning and implementing wise wetland management.

A general remark was any training activity aiming to deal with a certain problem, should also include a public awareness section, focused on wetland functions and values. Moreover, it is imperative that training courses for wise wetland management should adopt an interdisciplinary approach, as regards both trainers and trainees, who, in the best of cases, should overlap to variable degree. In this way, the dispersion of the existing experience will be maximised and a common language will be developed among the different disciplines. The interdisciplinary approach is an absolute prerequisite, in subjects that demand collaboration among numerous fields of expertise, such as the Environmental Impact Assessment or integrated management planning.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το πρόγραμμα MedWet είναι μια ολοκληρωμένη πρωτοβουλία υπέρ της διατήρησης και συνετής χρήσης των υδροτόπων στην περιοχή της Μεσογείου. Χρηματοδοτείται κυρίως από την Ευρωπαϊκή Ένωση και από τα συμβαλλόμενα μέρη. Η Ελλάδα συμμετέχει στο πρόγραμμα MedWet μέσω του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (ΥΠΕΧΩΔΕ) και συγκεκριμένα του Τμήματος Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος της Διεύθυνσης Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος.

Το MedWet περιλαμβάνει πέντε υποπρογράμματα, ένα από τα οποία αναφέρεται στην κατάρτιση των εμπλεκόμενων στη διαχείριση των υδροτόπων. Το ΕΚΒΥ, μέσω του Τμήματος Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ, συμμετέχει σε αυτό το υποπρόγραμμα, το οποίο συντονίζεται από τον Βιολογικό Σταθμό Tour du Valat της Γαλλίας.

Η παρούσα μελέτη πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της συμμετοχής του ΕΚΒΥ στο υποπρόγραμμα κατάρτισης MedWet, ως πλαίσιο αναφοράς για τις δραστηριότητες του ΕΚΒΥ/ΥΠΕΧΩΔΕ στο συγκεκριμένο υποπρόγραμμα κατά τα έτη 1994 και 1995. Η δημιουργία ενός τέτοιου πλαισίου θεωρήθηκε αναγκαία, λόγω της πολυπλοκότητας της διαχείρισης υδροτόπων στην Ελλάδα, από την άποψη του αριθμού των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων. Το θεωρητικό υπόβαθρο της μελέτης συντάχθηκε από την κ. Ελένη Χοντολίδου και παρατίθεται στο Παράρτημα 1.

Οι σκοποί της μελέτης αυτής ήταν:

- α. να εκτιμήσει τις ανάγκες κατάρτισης των ανθρώπων που εμπλέκονται στη διαχείριση των υδροτόπων στην Ελλάδα, σε σχέση με την ανάγκη για αειφορική και ολοκληρωμένη διαχείριση.
- β. Να λειτουργήσει ως πλαίσιο για τη διοργάνωση δραστηριοτήτων κατάρτισης, κατά τη διάρκεια αλλά και μετά τη λήξη του προγράμματος MedWet.

2. ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΙ ΥΛΙΚΑ

2.1. Επιλογή της προσέγγισης

Εξετάστηκαν δύο τρόποι εκτίμησης των αναγκών κατάρτισης: α. με την ανάλυση των κύριων προβλημάτων του συνόλου των ελληνικών υδροτόπων και β. με την ανάλυση των κύριων προβλημάτων σε συγκεκριμένους υδροτόπους. Προτιμήθηκε η

δεύτερη προσέγγιση, έτσι ώστε να διερευνηθούν τα προβλήματα συγκεκριμένων υδροτόπων σε μεγαλύτερο βάθος και να αναγνωριστούν ευκολότερα οι εμπλεκόμενοι φορείς. Κατόπιν συζητήθηκε η σημασία των προβλημάτων που εντοπίστηκαν σε εθνικό επίπεδο, σύμφωνα με την πείρα και τις γνώσεις των μελών της ομάδας εργασίας.

Μελετήθηκαν τα προβλήματα τριών υδροτόπων: Δέλτα Αξιού, Δέλτα Εβρου και Αμβρακικού Κόλπου, διότι:

1. Οι τρεις αυτοί υδροτόποι σήμερα εμφανίζουν σχεδόν όλο το φάσμα των προβλημάτων των ελληνικών υδροτόπων.
2. Είναι και οι τρεις υδροτόποι διεθνούς σημασίας.
3. Σε αυτές τις τρεις περιοχές διεξάγεται από το 1990 το Πρόγραμμα Ταχείας Παρέμβασης (ΠΤΠ) του WWF- Ελλάς. Το πρόγραμμα αυτό, με τρεις ειδικούς επιστήμονες μόνιμα εγκατεστημένους τοπικά και μία συντονίστρια στη Θεσσαλονίκη, προσπαθεί, μέσα από διάφορες δραστηριότητες, να συμβάλει στην αντιμετώπιση των προβλημάτων στις τρεις περιοχές. Η πείρα που αποκτήθηκε στην περίοδο λειτουργίας του βοήθησε την εκτίμηση των αναγκών κατάρτισης και παράλληλα έδωσε την ευκαιρία στο ΕΚΒΥ να αξιοποιήσει πληρέστερα το επιστημονικό δυναμικό του ΠΤΠ, με το οποίο υπάρχει στενή συνεργασία από την έναρξη λειτουργίας του ΕΚΒΥ.

Παράλληλα, συγκεντρώθηκαν τα οργανογράμματα των κυρίως εμπλεκομένων υπηρεσιών, η νομοθεσία που καθορίζει τις αρμοδιότητες των διαφόρων υπηρεσιών τους, καθώς και άλλη νομοθεσία που σχετίζεται με τη διαχείριση των υδροτόπων. Ένα τμήμα αυτού του υλικού εστάλη στους τοπικούς υπευθύνους του ΠΤΠ πριν από τη σύνταξη της μελέτης. Αυτό συντέλεσε στο να αποκτηθεί καθαρότερη εικόνα για την κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ των δημοσίων υπηρεσιών.

2.2. Ανάλυση προβλημάτων σε κάθε μία από τις επιλεγμένες περιοχές

Ο κάθε τοπικός συνεργάτης του ΠΤΠ, αξιοποιώντας και την προϋπάρχουσα εμπειρία του στην περιοχή, συμπλήρωσε για κάθε πρόβλημα ένα "δελτίο ανάλυσης προβλήματος" (βλ. Πίνακα). Το δελτίο αυτό συντάχθηκε για τις ανάγκες της μελέτης. Πριν από τη συμπλήρωση αυτών των δελτίων πραγματοποιήθηκε προκαταρκτική εκτίμηση των αναγκών κατάρτισης σε κάθε περιοχή από τον αντίστοιχο τοπικό συνεργάτη. Αυτό το στάδιο διήρκεσε από τον Ιούλιο έως τον Σεπτέμβριο του 1993. Μέσα σε αυτήν την περίοδο και πριν από τη συνάντηση όλων των συντακτών της παρούσας μελέτης, τα συμπληρωμένα δελτία διανεμόνταν σε όλους.

Πίνακας: Δελτίο Ανάλυσης Προβλήματος

Πρόβλημα:

Περιγραφή του προβλήματος:

Εμπλεκόμενοι φορείς:

Διαδικασία και τρόπος εκτέλεσης της δραστηριότητας (του έργου) που προκαλεί το πρόβλημα (εδώ πρέπει να περιγράφονται και οι αρμοδιότητες του καθενός από τους φορείς):

Παρατηρήσεις (εδώ μπορεί να περιλαμβάνονται κάποιες εξηγήσεις π.χ. γιατί η δραστηριότητα αυτή δημιουργεί πρόβλημα, τι έκταση και σημασία έχει αυτό το πρόβλημα για την περιοχή και άλλες εκτιμήσεις που θα δρουν υποστηρικτικά για τις προτάσεις παρέμβασης που ακολουθούν):

Δυνατότητες παρέμβασης μέσω κατάρτισης. Εδώ πρέπει να δίνεται όσο γίνεται πιο πλήρες σκεπτικό. Ερωτήματα που θα πρέπει να αντιμετωπίζονται είναι:

- 1. τί υπόβαθρο γνώσεων έχουν τα άτομα που εμπλέκονται με τη διαχείριση των υγροτόπων;*
- 2. τί θα έπρεπε να κάνουν οι υπηρεσίες/φορείς/άτομα που εμπλέκονται με τη διαχείριση των υγροτόπων (σύμφωνα με τη νομοθεσία);*
- 3. τί κάνουν στην πραγματικότητα;*
- 4. τί από τη διαφορά ανάμεσα σ' αυτά (2-3) μπορεί να βελτιωθεί με κατάρτιση;*
- 5. σε ποιά θέματα πιστεύουν τα ίδια τα άτομα ότι χρειάζεται να καταρτιστούν;*
- 6. ποιός πρέπει να εκπαιδευτεί;*
- 7. τί μορφή και περιεχόμενο προτείνετε να έχει αυτή η κατάρτιση;*
- 8. έχουν υποπέσει στην αντίληψή σας κάποιοι υφιστάμενοι ή εν δυνάμει τρόποι πραγματοποίησης τέτοιων δραστηριοτήτων;*

Δυνατότητες παρέμβασης με άλλους τρόπους:

Ο κάθε συνεργάτης συμπλήρωσε τα αντίστοιχα δελτία χρησιμοποιώντας την πείρα του, κατόπιν σειράς επαφών με όσο το δυνατόν περισσότερους από τους εμπλεκόμενους φορείς και περισσότερης διερεύνησης των προβλημάτων, όπου αυτό ήταν απαραίτητο.

2.3. Δημιουργία πλαισίου κατάρτισης

Στις 12.10.93 πραγματοποιήθηκε συνάντηση όλης της ομάδας των συντακτών. Στη διάρκεια αυτής της συνάντησης, συζητήθηκαν και αξιολογήθηκαν όλα τα δεδομένα, με σκοπό να παραχθούν οι άξονες μιας συνολικής εκτίμησης των αναγκών κατάρτισης στην Ελλάδα, όπως περιγράφονται αμέσως παρακάτω. Κατόπιν, οι άξονες αυτοί βελτιώθηκαν και εμπλουτίστηκαν για να παραχθεί το τελικό κείμενο.

2.3.1. Περιγραφή προβλημάτων και καταγραφή εμπλεκόμενων φορέων

Όλα τα προβλήματα που αναφέρθηκαν, καταγράφηκαν σε εναίο κατάλογο και ομαδοποιήθηκαν με τρόπο που να εξυπηρετεί τις ανάγκες αυτής της μελέτης (π.χ. η ρύπανση από γεωργικές δραστηριότητες, βιομηχανία, κ.λπ. ομαδοποιήθηκαν κάτω από την επικεφαλίδα "Ρύπανση"). Σε άλλο κατάλογο καταγράφηκαν οι φορείς που εμπλέκονται σε αυτά τα προβλήματα. Κατόπιν, κατ' εκτίμηση των συντακτών, έγινε επιλογή των πιο σημαντικών προβλημάτων με κριτήρια i. την έκταση και τη σοβαρότητα του προβλήματος σε εθνικό επίπεδο και ii. τον αναμενόμενο βαθμό αποτελεσματικότητας της κατάρτισης για την επίλυση του κάθε προβλήματος.

Μετά από σύντομη περιγραφή του κάθε προβλήματος και καταγραφή των εμπλεκόμενων φορέων, ακολούθησε διαχωρισμός των εμπλεκόμενων φορέων σε αυτούς που έχουν ανάγκη κατάρτισης και σε αυτούς που είναι δυνατόν να δράσουν ως καταρτίζοντες στο πρόγραμμα αυτό.

2.3.2. Περιγραφή γενικών και ειδικών σκοπών κατάρτισης, ενδεικτικοί άξονες περιεχομένου

Για κάθε πρόβλημα ή ομάδα προβλημάτων, παρατίθεται ο γενικός σκοπός της κατάρτισης. Αυτός ο γενικός σκοπός είναι η επιδιωκόμενη κατάσταση στην πραγματοποίηση της οποίας αναμένεται να συμβάλει η κατάρτιση. Μετά την περιγραφή του προβλήματος και του γενικού σκοπού, τίθενται οι ειδικοί σκοποί της κατάρτισης, που ακολουθούνται από ένα αδρό περιεχόμενο της κατάρτισης. Το ακριβές περιεχόμενο για κάθε πρόγραμμα κατάρτισης θα πρέπει να σχεδιαστεί λαμβάνοντας υπόψη τους ακριβείς σκοπούς, τις ομάδες-στόχους και τις ικανότητες των καταρτιζόντων. Κάθε πρόβλημα αντιμετωπίστηκε καταρχήν ξεχωριστά, δηλαδή με την παραδοχή ότι υπήρχε η ανάγκη για ένα πρόγραμμα κατάρτισης απευθυνόμενο σε κάθε πρόβλημα. Αυτή η προσέγγιση απλοποίησε τη διαδικασία.

Κατά την προετοιμασία αυτής της μελέτης, συζητήθηκε σε μάκρος το θέμα των πιθανών τρόπων αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας της προτεινόμενης κατάρτισης. Η ομάδα εργασίας συμπέρανε ότι είναι πολύ δύσκολο να προβλεφθούν οι τρόποι με τους οποίους τέτοιες δράσεις κατάρτισης είναι δυνατόν να αξιολογηθούν, ιδιαιτέρως μακροπρόθεσμα. Επιπλέον, ακόμη και αν καταστεί δυνατή μια τέτοια αξιολόγηση, σίγουρα δεν θα μπορέσει να καταλήξει σε συμπεράσματα στο άμεσο μέλλον. Για τους λόγους αυτούς, δεν περιελήφθηκαν στη μελέτη προτάσεις για την αξιολόγηση της κατάρτισης.

Η μέθοδος αξιολόγησης των καταρτιζομένων και των καταρτιζόντων μετά τη λήξη του προγράμματος κατάρτισης, είναι ένα θέμα που πρέπει να αντιμετωπιστεί στον σχεδιασμό του κάθε αυτόνομου προγράμματος.

3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

3.1. Αρχικός κατάλογος προβλημάτων

Ο αρχικός κατάλογος των προβλημάτων, όπως έχουν καταγραφεί και κωδικοποιηθεί για τις ανάγκες της παρούσας μελέτης είναι ο εξής (όχι κατά σειρά σπουδαιότητας):

1. Ρύπανση

προερχόμενη από δραστηριότητες σχετικές με:

- 1.1. γεωργία
- 1.2. βιομηχανία
- 1.3. αστικά λύματα - απορρίμματα
- 1.4. ενσταβλισμένη κτηνοτροφία
- 1.5. εντατική υδατοκαλλιέργεια

2. Διατάραξη του υδρολογικού καθεστώτος από:

- 2.1. φράγματα ταμιευτήρων (υδροηλεκτρικά, αρδευτικά) και φράγματα εκτροπής
- 2.2. άντληση (για άρδευση, ύδρευση, εντατική υδατοκαλλιέργεια)
- 2.3. άλλα εγγειοβελτιωτικά έργα (εκτροπή κοίτης, στράγγιση, αρδευτικά και στραγγιστικά δίκτυα, εγκιβωτισμός κοίτης)
- 2.4. έργα που αφορούν διαχείριση μονάδων υδατοκαλλιεργειών

3. Αλλοίωση της φυσιογνωμίας ή του οικολογικού χαρακτήρα της περιοχής που σχετίζεται με τις εξής ανθρωπίνες δραστηριότητες:

Νόμιμες δραστηριότητες, συμβατές με την αειφορία υπό προϋποθέσεις:

- 3.1. Βόσκηση
- 3.2. Αλιεία
- 3.3. Υδατοκαλλιέργειες
- 3.4. Αμμοληγιά
- 3.5. Τουρισμός
- 3.6. Κυνήγι

Παράνομες δραστηριότητες:

- 3.7. Εκχερσώσεις φυσικής βλάστησης
- 3.8. Αυθαίρετη δόμηση

4. Προβλήματα που σχετίζονται με τον σχεδιασμό και την εφαρμογή της διαχείρισης των υγροτόπων

- 4.1. Ανομοιομορφία στη δομή των σχεδίων διαχείρισης
- 4.2. Αρνητική στάση των τοπικών φορέων και κατοίκων απέναντι σε μέτρα που προτείνονται από τα σχέδια διαχείρισης και επικυρώνονται από την εθνική νομοθεσία
- 4.3. Δυσκολία στον σχεδιασμό και την εφαρμογή της ολοκληρωμένης διαχείρισης υγροτόπων

Για κάποια από τα προβλήματα (όπως 3.6., 3.7., 3.8., 4.2.), οι συντάκτες κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η επίλυσή τους θα βοηθούνταν κυρίως από μια γενικότερη

ευαισθητοποίηση των εμπλεκόμενων φορέων, παρά από ένα εξειδικευμένο πρόγραμμα τεχνικής κατάρτισης.

3.2. Τελικός κατάλογος προβλημάτων

Ο συνοπτικότερος κατάλογος προβλημάτων που προέκυψε σύμφωνα με τα κριτήρια που αναφέρθηκαν στο 2.3.1. είναι ο εξής :

1. Ρύπανση

προερχόμενη από δραστηριότητες σχετικές με:

- 1.1. γεωργία
- 1.2. βιομηχανία

2. Διατάραξη του υδρολογικού καθεστώτος από:

- 2.1. φράγματα ταμιευτήρων (υδροηλεκτρικά, αρδευτικά) και φράγματα εκτροπής
- 2.2. άντληση (για άρδευση, ύδρευση, εντατική υδατοκαλλιέργεια)
- 2.3. άλλα εγγειοβελτιωτικά έργα (εκτροπή κοίτης, στράγγιση, αρδευτικά και στραγγιστικά δίκτυα, εγκιβωτισμός κοίτης)
(τα 2.1. έως 2.3. αντιμετωπιζόμενα ως ενιαία)

3. Αλλοίωση της φυσιογνωμίας ή του οικολογικού χαρακτήρα της περιοχής που σχετίζεται με τις εξής ανθρώπινες δραστηριότητες:

Νόμιμες δραστηριότητες, συμβατές με την αειφορία υπό προϋποθέσεις:

- 3.2. Αλιεία
- 3.6. Κυνήγι

4. Προβλήματα που σχετίζονται με τον σχεδιασμό και την εφαρμογή της διαχείρισης των υγροτόπων

- 4.1. Ανομοιομορφία στη δομή των σχεδίων διαχείρισης
- 4.2. Αρνητική στάση των τοπικών φορέων και κατοίκων απέναντι σε μέτρα που προτείνονται από τα σχέδια διαχείρισης και επικυρώνονται από την εθνική νομοθεσία
- 4.3. Δυσκολία στον σχεδιασμό και την εφαρμογή της ολοκληρωμένης διαχείρισης υγροτόπων

3.3. Περιγραφή των προβλημάτων, εμπλεκόμενων φορέων, σκοπών κατάρτισης και αξόνων περιεχομένου

3.3.1. Ρύπανση

Γενικός σκοπός της κατάρτισης

Μείωση ή ελαχιστοποίηση της ρύπανσης

3.3.1.1. Γεωργία

Περιγραφή του προβλήματος

Υπερβολική ή λανθασμένη χρήση λιπασμάτων και γεωργικών φαρμάκων μπορεί να έχουν αποτέλεσμα την πρόκληση ή την αύξηση του ευτροφισμού υδάτινων οικοσυστημάτων ή της ρύπανσης σε επιφανειακά ή υπόγεια νερά, τα οποία είναι οι τελικοί αποδέκτες των συστατικών αυτών των ουσιών. Η χειροτέρευση της ποιότητας του νερού θα έχει δυσμενείς συνέπειες στις άλλες αξίες του ίδιου υδάτινου συστήματος, όπως της παραγωγής αλιευμάτων, της δυνατότητας ύδρευσης, της αναγυχής και της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Ειδικά, η ασύνητη χρήση γεωργικών φαρμάκων μερικές φορές προκαλεί μαζικούς θανάτους γαριών και άλλων υδρόβιων οργανισμών, θανάτους κτηνοτροφικών ζώων, ακόμη και ανθρώπων.

Εμπλεκόμενοι φορείς (βλ. επισυναπτόμενο Παράρτημα)

Υπουργείο Γεωργίας

- Σχετικές κεντρικές υπηρεσίες

- Περιφερειακές υπηρεσίες

- Νομαρχιακές υπηρεσίες

 - Δ/σεις Γεωργίας

 - Δ/νσεις Εγγείων Βελτιώσεων

- Ερευνητικά Ινστιτούτα (π.χ. Εδαφολογίας, Σιτηρών, Εθνικό Κέντρο

- Θαλασσιών Ερευνών

Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας & Δημοσίων Έργων (ΥΠΕΧΩΔΕ)

- Σχετικές κεντρικές υπηρεσίες

- Περιφερειακές υπηρεσίες

- Νομαρχιακές υπηρεσίες

 - Γραφεία Περιβάλλοντος

Υπουργείο Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας (ΥΒΕΤ)

- Σχετικές Κεντρικές υπηρεσίες

- Περιφερειακές υπηρεσίες

Υπουργείο Μακεδονίας-Θράκης (ΥΜΑΘ)

- Τμήμα Προστασίας Περιβάλλοντος

Τοπική Αυτοδιοίκηση (λοιπές υπηρεσίες)

Πανεπιστημιακά Τμήματα και Εργαστήρια (π.χ. Τμήμα Χημείας Α.Π.Θ. -

- Εργαστήριο Ελέγχου Ρύπανσης Περιβάλλοντος)

Γεωτεχνικό Επιμελητήριο (ΓΕΩΤΕΕ)

- Γεωργικοί συνεταιρισμοί

- Ιδιώτες γεωπόνοι

- Ιδιώτες γεωργοί

Καταρτιζόμενοι πρέπει να είναι:

- στελέχη του Υπουργείου Γεωργίας (κεντρικό, περιφερειακό και νομαρχιακό επίπεδο)

- γεωργικοί συνεταιρισμοί

- ιδιώτες γεωπόνοι

ιδιώτες γεωργοί

Καταρτίζοντες μπορεί να είναι στελέχη:

του Υπουργείου Γεωργίας (κεντρικό, περιφερειακό και νομαρχιακό επίπεδο)

του ΥΠΕΧΩΔΕ (κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο)

του ΥΜΑΘ

του ΥΒΕΤ

των Ερευνητικών Ινστιτούτων

Τμημάτων Πανεπιστημίων και Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων

του ΓΕΩΤΕΕ

του ΕΚΒΥ

Αντιμετώπιση με κατάρτιση

Ειδικοί σκοποί της κατάρτισης

Να ενημερωθούν τα στελέχη των εμπλεκόμενων υπηρεσιών σχετικά με:

- τις πολλαπλές υδροτοπικές λειτουργίες και αξίες και την ανάγκη για αειφορική και ολοκληρωμένη διαχείριση των υδροτόπων
- τις τελευταίες σχετικές επιστημονικές εξελίξεις, την εφαρμογή οργανικής γεωργίας, την ορθολογική χρήση αρδευτικού νερού κ.α.
- την κοινοτική νομοθεσία που ρυθμίζει τα σχετικά θέματα και (οι γεωργοί και τα συλλογικά τους όργανα) τις δυνατότητες επιδότησης και απορρόφησης προϊόντων οργανικής γεωργίας

Ενδεικτικό περιεχόμενο

- εθνική και κοινοτική νομοθεσία σχετική με την άσκηση της γεωργίας (εκτατικοποίηση, αγρανόπαυση, κ.λπ.)
- οικονομικές προοπτικές εναλλακτικών μορφών γεωργίας
- ολοκληρωμένες προσεγγίσεις για τη διατήρηση της παραγωγικότητας των εδαφών
- διαχείριση προβληματικών εδαφών
- τρόποι χρήσης γεωργικών φαρμάκων
- επιπτώσεις των γεωργικών φαρμάκων και λιπασμάτων στο περιβάλλον και στην ανθρώπινη υγεία
- ρόλος της υδροτοπικής βλάστησης στην ποιότητα του νερού
- αλληλεπιδράσεις αγροτικών και υδροτοπικών οικοσυστημάτων
- λειτουργίες και αξίες των υδροτόπων
- νομικό πλαίσιο προστασίας υδροτόπων

3.3.1.2. Βιομηχανία

Περιγραφή του προβλήματος

Βιομηχανικά απόβλητα μη επεξεργασμένα ή ελλιπώς επεξεργασμένα καθώς και τοξικά απόβλητα που καταλήγουν άμεσα ή έμμεσα σε υδροτόπους, προκαλούν

ρύπανση σε αυτούς και οδηγούν στην εμφάνιση φαινομένων δυσοσμίας, ανοξίας, βιοσυσσώρευσης ρύπων στην τροφική αλυσίδα και τοξίκωσης οργανισμών. Με αυτούς τους τρόπους προκαλείται υποβάθμιση του υγροτόπου ως προς πολλές από τις αξίες του, όπως της υδρευτικής, της αρδευτικής, της αλιευτικής, της βιοποικιλότητας, της αναγυχής κ.α.

Εμπλεκόμενοι φορείς

ΥΠΕΧΩΔΕ

Σχετικές κεντρικές υπηρεσίες

Περιφερειακές υπηρεσίες

Τμήματα Περιβάλλοντος

Νομαρχιακές υπηρεσίες

Γραφεία ή Τμήματα Περιβάλλοντος

ΥΒΕΤ

Σχετικές Κεντρικές υπηρεσίες

Περιφερειακές υπηρεσίες

Νομαρχιακές υπηρεσίες

Δ/σεις Βιομηχανίας

Υπουργείο Γεωργίας

Σχετικές Κεντρικές υπηρεσίες

Νομαρχιακές υπηρεσίες

Δ/νσεις Εγγείων Βελτιώσεων

Δ/σεις Κτηνιατρικής

Υπουργείο Υγείας, Πρόνοιας & Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Γενικό Χημείο Κράτους

Νομαρχιακές υπηρεσίες

Δ/νσεις Υγιεινής

ΥΜΑΘ

Τμήμα Προστασίας Περιβάλλοντος

Πανεπιστημιακά Τμήματα & Εργαστήρια

Τεχνικό Επιμελητήριο (ΤΕΕ)

Βιομηχανίες

Βιοτεχνίες

Εταιρία Ανάπτυξης Αμβρακικού (ΕΤΑΝΑΜ) (Αμβρακικός)

Ιδιωτικά μελετητικά γραφεία

Καταρτιζόμενοι πρέπει να είναι :

όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς

Καταρτίζοντες μπορεί να είναι :

όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς

στελέχη του ΕΚΒΥ

Αντιμετώπιση με κατάρτιση

Ειδικοί σκοποί της κατάρτισης

- να ενημερωθούν όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς σχετικά με την εθνική και κοινοτική νομοθεσία που ρυθμίζει τα ζητήματα διάθεσης βιομηχανικών αποβλήτων και ρύπανσης υδάτινων αποδεκτών
- να ενημερωθούν όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς σχετικά με τις λειτουργίες και αξίες των υγροτόπων, το νομικό πλαίσιο προστασίας τους
- να ενημερωθούν οι βιομηχανίες και οι μικρές μεταποιητικές μονάδες σχετικά με τις δυνατότητες επιδότησης για την εγκατάσταση Μονάδων Επεξεργασίας Αποβλήτων (ΜΕΑ)
- να αποκτήσουν ορισμένοι από τους εμπλεκόμενους πρακτικές γνώσεις πάνω στην κατασκευή, λειτουργία και επίβλεψη ΜΕΑ
- να αποκτήσουν κάποιοι από τους εμπλεκόμενους γνώσεις μεθόδων εκτίμησης επιπτώσεων (Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων)

Ενδεικτικό περιεχόμενο

- σχεδιασμός, εγκατάσταση, συντήρηση και λειτουργία των ΜΕΑ
- τεχνολογία - κόστος
- επιπτώσεις βιομηχανικών αποβλήτων στο υδάτινο περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία
- κανονισμοί διάθεσης αποβλήτων και ποιοτικές προδιαγραφές αποδεκτών τους
- διαχείριση τοξικών αποβλήτων
- Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ)
- λειτουργίες και αξίες των υγροτόπων
- νομικό πλαίσιο προστασίας υγροτόπων

3.3.2. Διατάραξη του υδρολογικού καθεστώτος

(Οι τρεις επιμέρους συνιστώσες του προβλήματος συνεξετάζονται)

- 2.1. φράγματα ταμιευτήρων (υδροηλεκτρικά, αρδευτικά) και φράγματα εκτροπής
- 2.2. άντληση (για άρδευση, ύδρευση, εντατική υδατοκαλλιέργεια)
- 2.3. άλλα εγγειοβελτιωτικά έργα (εκτροπές κοίτης, εγκιβωτισμοί, αρδευτικά και στραγγιστικά δίκτυα)

Γενικός σκοπός της κατάρτισης

Διατήρηση του υδρολογικού ισοζυγίου εντός ορίων που διασφαλίζουν την αειφορία των υγροτοπικών συστημάτων

Περιγραφή του προβλήματος

Φράγματα που κατασκευάζονται για την παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας ή για αποθήκευση αρδευτικού νερού (φράγματα ταμιευτήρων), φράγματα που εξυπηρετούν την υδροδότηση αρδευτικών δικτύων (φράγματα εκτροπής), υπεράντληση νερού για

κάλυψη αναγκών ύδρευσης, άρδευσης και εντατικής υδατοκαλλιέργειας, εγγειοβελτιωτικά έργα όπως εκτροπές κοίτης ποταμών, εγκιβωτισμοί κοίτης, κατασκευές αρδευτικών και στραγγιστικών δικτύων, καθώς και στραγγίσεις και αποξηράνσεις ολόκληρων υγροτόπων ή τμημάτων τους, μπορούν να επιφέρουν μικρές έως τεράστιες αλλαγές στο υδατικό ισοζύγιο ενός υγροτοπικού συστήματος. Αυτές οι αλλαγές έχουν συνήδως δυσμενείς συνέπειες σε πολλές από τις λειτουργίες και τις αξίες του υγροτόπου, με πιο συνηθισμένη την υποβάθμιση του υγροτόπου λόγω μείωσης των υδάτινων αποθεμάτων του. Το τελευταίο αυτό γεγονός οξύνει τις συγκρούσεις για τις διάφορες χρήσεις του νερού.

Εμπλεκόμενοι φορείς

Υπουργείο Γεωργίας

- Σχετικές κεντρικές υπηρεσίες

- Περιφερειακές υπηρεσίες

- Νομαρχιακές υπηρεσίες

 - Δ/νσεις Εγγείων Βελτιώσεων

 - Δ/σεις Γεωργίας

- Γενικοί Οργανισμοί Εγγείων Βελτιώσεων (ΓΟΕΒ)

- Τοπικοί Οργανισμοί Εγγείων Βελτιώσεων (ΤΟΕΒ)

ΥΠΕΧΩΔΕ

- Σχετικές κεντρικές υπηρεσίες

- Περιφερειακές υπηρεσίες

 - Δ/νσεις Υδραυλικών Εργων (τέως ΠΥΔΕ: Περιφερειακές Υπηρεσίες

 - Δημοσίων Εργων)

 - Δ/σεις Επίβλεψης & Κατασκευών Εργων (ΔΕΚΕ)

- Νομαρχιακές υπηρεσίες

 - Γραφεία Περιβάλλοντος

- Οργανισμός Αθήνας

- Οργανισμός Θεσσαλονίκης

Επιχείρηση Ύδρευσης & Αποχέτευσης Πρωτεύουσας (ΕΥΔΑΠ)

Οργανισμός Ύδρευσης Θεσσαλονίκης (ΟΥΘ)

ΥΒΕΤ

- Σχετικές κεντρικές υπηρεσίες

- Περιφερειακές υπηρεσίες

- Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ)

Υπουργείο Εσωτερικών

- Νομαρχιακές υπηρεσίες

 - Δ/νσεις Προγραμματισμού

 - Δ/νσεις Τεχνικών Υπηρεσιών

 - Τεχνικές Υπηρεσίες Δήμων και Κοινοτήτων (ΤΥΔΚ)

Τοπική Αυτοδιοίκηση (λοιπές υπηρεσίες)

ΤΕΕ, ΓΕΩΤΕΕ

Ιδιωτικά μελετητικά γραφεία

Καταρτιζόμενοι πρέπει να είναι :
όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς

Καταρτίζοντες μπορεί να είναι :

στελέχη του Υπουργείου Γεωργίας (κεντρικό, περιφερειακό και νομαρχιακό επίπεδο), ιδίως της Υπηρεσίας Εγγείων Βελτιώσεων

στελέχη του ΥΠΕΧΩΔΕ (κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο)

στελέχη του ΥΒΕΤ

ΤΕΕ, ΓΕΩΤΕΕ

στελέχη Πανεπιστημιακών Τμημάτων & Εργαστηρίων, Ερευνητικών Ιδρυμάτων και άλλοι ειδικοί

στελέχη του ΕΚΒΥ

Αντιμετώπιση με κατάρτιση

Ειδικοί σκοποί της κατάρτισης

- να ενημερωθούν οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες και φορείς σχετικά με:
 - τις πολλαπλές υδροτοπικές λειτουργίες και αξίες και την ανάγκη για αειφορική και ολοκληρωμένη διαχείριση των υδροτόπων, το νομικό πλαίσιο προστασίας τους
 - τις επιπτώσεις των επεμβάσεών τους στο υδρογεωλογικό καθεστώς της υδρολογικής λεκάνης από την κατασκευή έργων που αναφέρονται στο 2.1., 2.2., 2.3.
- να αποκτήσουν κάποιοι από τους εμπλεκόμενους γνώσεις μεθόδων αειφορικής χρήσης νερού
- να αποκτήσουν κάποιοι από τους εμπλεκόμενους γνώσεις μεθόδων εκτίμησης επιπτώσεων (ΜΠΕ)
- να ευαισθητοποιηθούν οι εμπλεκόμενοι φορείς σε σχέση με τις λοιπές χρήσεις των υδροτόπων και υδατικών πόρων

Ενδεικτικό περιεχόμενο

- μέθοδοι εκτίμησης των επιπτώσεων σχετικών έργων στο περιβάλλον και στις άλλες χρήσεις και αξίες του υδροτόπου
- τρόποι αντιμετώπισης των επιπτώσεων
- συστήματα άρδευσης που εξοικονομούν νερό
- αειφορική διαχείριση υδάτινων πόρων
- αποκατάσταση και αναδημιουργία υδροτόπων
- Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων
- λειτουργίες και αξίες των υδροτόπων
- νομικό πλαίσιο προστασίας υδροτόπων

3.3.3. Αλλοίωση της φυσιογνωμίας ή του οικολογικού χαρακτήρα της περιοχής από άλλες δραστηριότητες των κατοίκων

Γενικός σκοπός της κατάρτισης

Ανθρώπινες δραστηριότητες συμβατές με τη διατήρηση της φυσιογνωμίας ή του οικολογικού χαρακτήρα των περιοχών

3.3.3.1. Αλιεία

Περιγραφή του προβλήματος

Υπερεντατική αλιεία, παράνομη αλιεία (όσον αφορά το είδος και τον αριθμό των αλιευτικών εργαλείων, την εποχή αλιείας, τον χρόνο παραμονής των εργαλείων στο νερό) μπορούν να προκαλέσουν καταπόνηση στους πληθυσμούς εμπορευσίμων κυρίως ειδών ενός υγροτόπου. Η μείωση αυτή μπορεί να ξεπεράσει ένα οριακό σημείο, κάτω από το οποίο δεν υπάρχει η δυνατότητα επανάκαμψης. Ετσι υποβαθμίζεται ο υγρότοπος καταρχήν ως πόρος παραγωγής αλιευμάτων και πιθανότατα και ως τόπος διατροφής άγριων πουλιών. Είναι επίσης πιθανό να αλλοιωθεί η ιχθυοπανίδα του υγροτόπου.

Εμπλεκόμενοι φορείς

Υπουργείο Γεωργίας

Σχετικές κεντρικές υπηρεσίες

Νομαρχιακές υπηρεσίες

Τμήματα Αλιείας

ΥΠΕΧΩΔΕ

Σχετικές κεντρικές υπηρεσίες

Περιφερειακές υπηρεσίες

Νομαρχιακές υπηρεσίες

Υπουργείο Υγείας, Πρόνοιας & Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Νομαρχιακές υπηρεσίες

Δ/σεις Υγιεινής

Αλιευτικοί συνεταιρισμοί

Ιδιώτες αλιείς

Αστυνομία

Λιμεναρχείο

Καταρτιζόμενοι πρέπει να είναι:

στελέχη του Υπ. Γεωργίας (κεντρικό επίπεδο)

στελέχη του Υπ. Γεωργίας (νομαρχιακό επίπεδο, δηλ. στελέχη των Τμημάτων Αλιείας)

στελέχη του ΥΠΕΧΩΔΕ (κεντρικό, περιφερειακό και νομαρχιακό επίπεδο)

στελέχη της Αστυνομίας

αλιευτικοί συνεταιρισμοί

Καταρτίζοντες μπορεί να είναι:
ιδιώτες μελετητές (ιχθυολόγοι)
στελέχη του Υπουργείου Γεωργίας (κεντρικό επίπεδο και νομαρχιακό επίπεδο)
στελέχη του ΥΠΕΧΩΔΕ (κεντρικό, περιφερειακό και νομαρχιακό επίπεδο)
στελέχη του Υπουργείου Υγείας (κεντρικό και νομαρχιακό επίπεδο)
στελέχη Πανεπιστημιακών Τμημάτων & Εργαστηρίων, Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, Ερευνητικών Ιδρυμάτων και άλλοι ειδικοί

Αντιμετώπιση με κατάρτιση

Ειδικοί σκοποί της κατάρτισης

- να αποκτήσουν οι αλιείς γνώσεις μεθόδων άσκησης της αλιείας συμβατών με τη διατήρηση της ιχθυοπανίδας και των ιχθυοπληθυσμών
- να ενημερωθούν οι εμπλεκόμενοι για τις επιπτώσεις στο περιβάλλον από τη χρήση παράνομων ή ακατάλληλων αλιευτικών μεθόδων
- να ενημερωθούν οι εμπλεκόμενοι για την νομοθεσία που διέπει την άσκηση της αλιείας
- να ενημερωθούν οι εμπλεκόμενοι για τις πολλαπλές υδροτοπικές λειτουργίες και αξίες και την ανάγκη για αειφορική και ολοκληρωμένη διαχείριση των υδροτόπων, το νομικό πλαίσιο προστασίας τους

Ενδεικτικό περιεχόμενο

- αλιευτικές μέθοδοι συμβατές προς το οικοσύστημα και τη διατήρηση της ιχθυοπανίδας και των ιχθυοπληθυσμών
- επιπτώσεις στα υδάτινα οικοσυστήματα από τη χρήση παράνομων ή ακατάλληλων αλιευτικών μεθόδων
- νομοθεσία αλιείας
- ολοκληρωμένη διαχείριση υδροτόπων
- λειτουργίες και αξίες των υδροτόπων
- νομικό πλαίσιο προστασίας υδροτόπων

3.3.3.2. Κυνήγι

Περιγραφή του προβλήματος

Υπερεντατικό και παράνομο κυνήγι (όσον αφορά στα είδη θηραμάτων, περιόδους κυνηγιού, συγκεκριμένες ώρες του εικοσιτετράωρου, μεθόδους εξόντωσης) μπορεί να προκαλέσει καταπόνηση στους πληθυσμούς της υδροτοπικής πανίδας, με πολλούς τρόπους, όπως: παρεμπόδιση φωλιάσματος, ενόχληση κατά το φώλιασμα, φυσική εξόντωση πληθυσμών που ενδημούν ή περνούν κατά τη μετανάστευση. Η καταπόνηση αυτή μπορεί να οδηγήσει σε μεγάλη μείωση των πληθυσμών, ακόμη και στην ολοκληρωτική εξαφάνιση ιδιαίτερας ευαίσθητων ειδών τα οποία μπορεί επιπλέον να βρίσκονται υπό καθεστώς προστασίας ή να έχουν χαρακτηριστεί ως απειλούμενα. Ακόμη, η αυξημένη παρουσία κυνηγών σε μία περιοχή είναι συνήθως

συνυφασμένη και με αυξημένη χρήση ή κατασκευή αυθαίρετων οικοδομημάτων στην περιοχή αυτή.

Εμπλεκόμενοι φορείς

Υπουργείο Γεωργίας (Δασική Υπηρεσία)

Σχετικές κεντρικές υπηρεσίες

Νομαρχιακές Υπηρεσίες

Δ/νσεις Δασών

Δασαρχεία

ΥΠΕΧΩΔΕ

Σχετικές κεντρικές υπηρεσίες

Περιφερειακές υπηρεσίες

Νομαρχιακές υπηρεσίες

Κυνηγοί και οι σύλλογοί τους

Καταρτιζόμενοι πρέπει να είναι:

κυνηγοί

στελέχη της Δασικής Υπηρεσίας

Καταρτίζοντες μπορεί να είναι:

στελέχη της Δασικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Γεωργίας

στελέχη Πανεπιστημιακών Τμημάτων & Εργαστηρίων, Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, Ερευνητικών Ιδρυμάτων και άλλοι ειδικοί

μέλη περιβαλλοντικών οργανώσεων

στελέχη του ΕΚΒΥ

Αντιμετώπιση με κατάρτιση

Ειδικοί σκοποί της κατάρτισης

- να ενημερωθούν οι εμπλεκόμενοι για τις επιπτώσεις στην πανίδα και στο εκάστοτε οικοσύστημα, από την υπερβολική και παράνομη θήρα
- να ενημερωθούν οι κυνηγοί για την υπάρχουσα νομοθεσία για το κυνήγι
- να ευαισθητοποιηθούν οι κυνηγοί στις αξίες των υγροτόπων και να ενημερωθούν για τη νομοθεσία που διέπει τις προστατευμένες περιοχές
- να εκπαιδευτούν οι κυνηγοί στην αναγνώριση και την οικολογία θηρευσίμων και μη θηρευσίμων ειδών, ιδιαιτέρως δε των προστατευόμενων ειδών

Ενδεικτικό περιεχόμενο

- νομοθεσία για το κυνήγι
- αναγνώριση ειδών
- οικολογία προστατευόμενων ειδών
- οικολογία θηρευσίμων ειδών
- επιπτώσεις στην πανίδα και στα φυσικά οικοσυστήματα από την υπερβολική και παράνομη θήρα
- δηλητηριάσεις από μόλυβδο

- λειτουργίες και αξίες των υδροτόπων
- νομικό πλαίσιο προστασίας υδροτόπων

3.3.4. Προβλήματα που σχετίζονται με τον σχεδιασμό και την εφαρμογή της διαχείρισης των υδροτόπων

Γενικός σκοπός της κατάρτισης

βλ. επιμέρους σκοπούς στα i, ii και iii

i. Ανομοιομορφία στη δομή των σχεδίων διαχείρισης

Περιγραφή του προβλήματος

Μέχρι σήμερα δεν τίθενται από τις αρμόδιες κεντρικές υπηρεσίες προς τους εκάστοτε συντάκτες σχεδίων διαχείρισης, συγκεκριμένες και αποδεκτές (σε εθνικό αλλά και υπερεθνικό επίπεδο) προδιαγραφές για την εκπόνησή τους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα ο κάθε συντάκτης να ακολουθεί διαφορετική μέθοδο εκπόνησης, όχι πάντα το ίδιο έγκυρη και προσαρμοσμένη στις ελληνικές συνθήκες. Η ανόμοια δομή των διαχειριστικών σχεδίων προκαλεί δυσκολίες στην ερμηνεία τους, την αξιολόγησή τους, τη βελτίωσή τους και μερικές φορές την εφαρμογή τους. Επιπλέον, συχνά τα σχέδια που προκύπτουν δεν είναι η καλύτερη επένδυση των χρημάτων που δαπανήθηκαν γι' αυτόν τον σκοπό, ενώ μπορεί να παρουσιάζουν μη ισορροπημένη κάλυψη των επιμέρους αντικειμένων (π.χ. διογκωμένο μέρος βιοτικών στοιχείων και ανεπαρκή υδρολογικά ή εδαφολογικά δεδομένα).

Γενικός σκοπός της κατάρτισης

Η σύνταξη και υιοθέτηση, από τις αρμόδιες υπηρεσίες, ενιαίου πλαισίου προδιαγραφών για την εκπόνηση σχεδίων διαχείρισης. Η υιοθέτηση, από τα μελλοντικά σχέδια διαχείρισης, των κατοχυρωμένων προδιαγραφών οι οποίες είναι δοκιμασμένες, ορθές και ομοιόμορφες, αν και προσαρμόσιμες σε ειδικά γνωρίσματα διαφόρων τύπων υδροτόπων (π.χ. οι σχετικές συστάσεις της Σύμβασης Ραμσάρ κατά την τελευταία συνάντησή της στο Κουσίρο της Ιαπωνίας τον Ιούνιο του 1993)

Εμπλεκόμενοι φορείς

ΥΠΕΧΩΔΕ

Σχετικές κεντρικές υπηρεσίες

Υπουργείο Γεωργίας (Δασική Υπηρεσία)

Σχετικές κεντρικές υπηρεσίες

Ιδιωτικά μελετητικά γραφεία

Πανεπιστημιακοί και άλλοι ερευνητές

ΕΚΒΥ

Καταρτιζόμενοι πρέπει να είναι :

ΥΠΕΧΩΔΕ (κεντρικό, περιφερειακό και νομαρχιακό επίπεδο)

ιδιωτικά μελετητικά γραφεία

Πανεπιστημιακοί και άλλοι ερευνητές
στελέχη του ΕΚΒΥ

Καταρτίζοντες μπορεί να είναι :

ΥΠΕΧΩΔΕ (κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο)

ιδιωτικά μελετητικά γραφεία

Πανεπιστημιακοί και άλλοι ερευνητές

στελέχη του ΕΚΒΥ

διεθνείς οργανισμοί, π.χ. το Γραφείο Ραμσάρ, το IUCN (World Conservation Union)

ξένοι οργανισμοί, π.χ. Countryside Council for Wales

Αντιμετώπιση με κατάρτιση

Ειδικοί σκοποί της κατάρτισης

- να ενημερωθούν οι εμπλεκόμενοι πάνω στη σύγχρονη θεωρία και πρακτική σχετικά με τη δομή και το περιεχόμενο των σχεδίων διαχείρισης σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο
- να ενημερωθούν οι εμπλεκόμενοι για την εθνική και διεθνή σχετική πείρα
- να καταρτιστούν συντάκτες σχεδίων διαχείρισης σε σχετικές μεθόδους

Ενδεικτικό περιεχόμενο

- αναγκαιότητα ομοιομορφίας προδιαγραφών
- ελληνική, ευρωπαϊκή και διεθνή πείρα σχετικά με τα σχέδια διαχείρισης
- προδιαγραφές που προτάθηκαν στην τελευταία συνάντηση της Σύμβασης Ραμσάρ στο Κουσίρο της Ιαπωνίας τον Ιούνιο του 1993

ii. **Αρνητική στάση των τοπικών φορέων και κατοίκων απέναντι σε μέτρα που προτείνονται από τα σχέδια διαχείρισης και επικυρώνονται από την εθνική νομοθεσία**

Περιγραφή του προβλήματος

Μέχρι σήμερα η συμμετοχή των κατοίκων και των τοπικών φορέων στη διαδικασία εκπόνησης σχεδίων διαχείρισης υπήρξε ανεπαρκής. Αποτέλεσμα είναι, ο τοπικός πληθυσμός να έχει συχνά αρνητική στάση απέναντι στα προτεινόμενα διαχειριστικά μέτρα. Αυτή συνήδως πηγάζει από την ποικίλου βαθμού άγνοια του περιεχομένου των προτάσεων και την θεώρησή του ως ενός καταλόγου απαγορεύσεων που δρα ως φρένο στην τοπική ανάπτυξη.

Γενικός σκοπός της κατάρτισης

Συμμετοχή των τοπικών φορέων και κατοίκων στη διαδικασία εκπόνησης των σχεδίων διαχείρισης, έτσι ώστε τα μέτρα που προτείνονται από αυτά τα σχέδια να μπορούν να εφαρμοστούν με την απαραίτητη κοινωνική συναίνεση και υποστήριξη. Πρόταση πιο ρεαλιστικών διαχειριστικών μέτρων από τους συντάκτες των σχεδίων διαχείρισης.

Εμπλεκόμενοι φορείς

ΥΠΕΧΩΔΕ

Σχετικές κεντρικές υπηρεσίες

Περιφερειακές υπηρεσίες

Νομαρχιακές υπηρεσίες

Υπουργείο Γεωργίας

Σχετικές Κεντρικές υπηρεσίες

Νομαρχιακές υπηρεσίες

Δ/νσεις Δασών

Δ/νσεις Γεωργίας

Τμήματα Αλιείας

Δ/νσεις Εγγείων Βελτιώσεων

Υπουργείο Εσωτερικών

Νομαρχιακές υπηρεσίες

Δ/νσεις Προγραμματισμού και Ανάπτυξης

Τοπική Αυτοδιοίκηση (λοιπές υπηρεσίες)

Ομάδες χρηστών (π.χ. γεωργοί, αλιείς, κτηνοτρόφοι)

Συνεταιρισμοί

Σύλλογοι (π.χ. κυνηγετικοί)

Τοπικοί φορείς (π.χ. ΕΤΑΝΑΜ στον Αμβρακικό)

Πανεπιστημιακοί και άλλοι ερευνητές

Ιδιωτικά μελετητικά γραφεία

ΕΚΒΥ

Καταρτιζόμενοι πρέπει να είναι:

όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς και άτομα

Καταρτίζοντες μπορεί να είναι:

ΥΠΕΧΩΔΕ (κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο)

Υπουργείο Γεωργίας (κεντρικό επίπεδο)

στελέχη του ΕΚΒΥ

Πανεπιστημιακοί και άλλοι ερευνητές

ιδιώτες μελετητές

τοπικοί φορείς (π.χ. ΕΤΑΝΑΜ στον Αμβρακικό)

Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης & Αυτοδιοίκησης

μέλη περιβαλλοντικών οργανώσεων

ξένοι ειδικοί

Αντιμετώπιση με κατάρτιση

Ειδικοί σκοποί της κατάρτισης

- να πειστούν οι εμπλεκόμενοι για την αναγκαιότητα συνεργασίας, επικοινωνίας και συμμετοχής των τοπικών φορέων στην εκπόνηση των σχεδίων διαχείρισης
- να γνωρίσουν οι τοπικοί φορείς και οι κάτοικοι την αξία και τις ιδιαιτερότητες της περιοχής τους, την ανάγκη για ολοκληρωμένη διαχείρισή της

- να εξηγηθεί η λειτουργία του σχεδίου διαχείρισης ως ένα πλαίσιο των ανθρώπινων δραστηριοτήτων και όχι ως ένας κατάλογος απαγορεύσεων

Ενδεικτικό περιεχόμενο

- φύση και δομή ενός σχεδίου διαχείρισης
- το σχέδιο διαχείρισης ως πλαίσιο οργάνωσης ανθρώπινων δραστηριοτήτων, η λογική των ζωνώσεων
- μέθοδοι επικοινωνίας
- αγροτική κοινωνιολογία
- αγροτική οικονομία
- ολοκληρωμένη διαχείριση υγροτόπων

iii) Δυσκολία στον σχεδιασμό και την εφαρμογή της ολοκληρωμένης διαχείρισης υγροτόπων

Περιγραφή του προβλήματος

Η ανεπαρκής πείρα ολοκληρωμένης διαχείρισης φυσικών πόρων στην Ελλάδα, καθιστά τον σχεδιασμό και την εφαρμογή της ολοκληρωμένης διαχείρισης των υγροτόπων δύσκολο έργο.

Γενικός σκοπός της κατάρτισης

Η σύνταξη και εφαρμογή ολοκληρωμένων σχεδίων διαχείρισης των υγροτόπων

Εμπλεκόμενοι φορείς

ΥΠΕΧΩΔΕ

Σχετικές κεντρικές υπηρεσίες

Περιφερειακές υπηρεσίες

Νομαρχιακές υπηρεσίες

Υπ. Γεωργίας

Σχετικές κεντρικές υπηρεσίες

Νομαρχιακές υπηρεσίες

Δ/νσεις Δασών

Δ/νσεις Γεωργίας

Τμήματα Αλιείας

Δ/νσεις Εγγείων Βελτιώσεων

Υπ. Εσωτερικών

Νομαρχιακές υπηρεσίες

Δ/νσεις Προγραμματισμού και Ανάπτυξης

Τοπική Αυτοδιοίκηση (λοιπές υπηρεσίες)

Ομάδες χρηστών (π.χ. γεωργοί, αλιείς, κτηνοτρόφοι)

Συνεταιρισμοί

Σύλλογοι (π.χ. κυνηγετικοί)

Τοπικοί φορείς (π.χ. ETANAM στον Αμβρακικό)

Ιδιωτικά μελετητικά γραφεία

Πανεπιστημιακοί και άλλοι ερευνητές
ΕΚΒΥ

Καταρτιζόμενοι πρέπει να είναι :

όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς και άτομα

Καταρτίζοντες μπορεί να είναι :

έλληνες και ξένοι ειδικοί

στελέχη του ΥΠΕΧΩΔΕ (κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο)

στελέχη του ΕΚΒΥ

διεθνείς οργανισμοί

ξένοι οργανισμοί με πείρα στην ολοκληρωμένη διαχείριση

Αντιμετώπιση με κατάρτιση

Ειδικοί σκοποί της κατάρτισης

- να εξοικειωθούν οι υπηρεσίες και τα άτομα που ευθύνονται για την εκπόνηση και εφαρμογή των σχεδίων διαχείρισης με τις αρχές της ολοκληρωμένης διαχείρισης
- να ενημερωθούν οι τοπικοί φορείς και κάτοικοι για τις αρχές της ολοκληρωμένης διαχείρισης

Ενδεικτικό περιεχόμενο

- ολοκληρωμένη διαχείριση υγροτόπων
- ανταλλαγή εμπειριών με ξένους οργανισμούς (π.χ. μέσω επισκέψεων σε επιτυχώς διαχειριζόμενους υγροτόπους)

4. ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Σχεδόν από όλα τα προβλήματα που αναλύθηκαν, προέκυψε ότι οποιαδήποτε δραστηριότητα κατάρτισης που στοχεύει να συμβάλει στην αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων, θα πρέπει να περιλαμβάνει και την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των συμμετεχόντων σχετικά με τις λειτουργίες και τις αξίες των υγροτόπων. Η εποχή όπου οι υγρότοποι θεωρούνταν άχρηστη γη δεν είναι πολύ μακρινή και για τους περισσότερους ανθρώπους, οι αξίες των υγροτοπικών οικοσυστημάτων και η ανάγκη προστασίας τους δεν είναι κάτι αυτονόητο. Επιπλέον, εάν οι συμμετέχοντες πειστούν για την ανάγκη διατήρησης των υγροτόπων, θα δείξουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον για την αφομοίωση του υπόλοιπου (τεχνικού) μέρους του προγράμματος κατάρτισης.

Κατά τη γνώμη των συντακτών αυτής της μελέτης, οι καταρτιζόμενοι και οι καταρτίζοντες θα πρέπει να επικαλύπτονται σε μεγάλο βαθμό. Πολύ συχνά, στα δέματα της διαχείρισης των φυσικών πόρων, υπάρχει ανεπαρκής επικοινωνία και

ροή πληροφόρησης ανάμεσα σε αρμόδιες υπηρεσίες ή ενδιαφερόμενους φορείς εν γένει. Ετσι, η επικάλυψη αυτή πιστεύεται ότι θα μεγιστοποιήσει τα οφέλη της κατάρτισης, καθώς θα μοιραστεί όλη η υπάρχουσα πείρα και θα μπορέσει να αναπτυχθεί μια κοινή γλώσσα μεταξύ των διαφόρων επιστημόνων, υπηρεσιακών στελεχών και χρηστών.

Προφανώς οι ομάδες-στόχοι, το περιεχόμενο των προγραμμάτων κατάρτισης αλλά ακόμη και οι σκοποί κατάρτισης που σχετίζονται με τα διάφορα προβλήματα, μπορούν, εκτός από μεμονωμένα, να λειτουργήσουν και σε συνδυασμό, όταν πρόκειται να σχεδιαστεί ένα πρόγραμμα κατάρτισης, είτε εξαιτίας λειτουργικών περιορισμών, είτε για τη μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας. Για παράδειγμα, ένα πρόγραμμα κατάρτισης πάνω στην Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, θα μπορούσε και θα έπρεπε να απευθυνθεί σε φορείς που εμπλέκονται σε περισσότερα του ενός προβλήματα.

Εν τέλει, τονίζεται ότι είναι αναγκαίο οι δραστηριότητες κατάρτισης να περιλαμβάνουν συναντήσεις εργασίας, επισκέψεις στο ύπαιθρο, εργασία πεδίου, επισκέψεις εκπαιδευτικού χαρακτήρα σε τοποθεσίες με ιδιαίτερο ενδιαφέρον στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό και άλλες μεθόδους ενεργού συμμετοχής και μάθησης.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Οι συντάκτες της παρούσας μελέτης εκφράζουν τις ευχαριστίες τους στον κ. Pierre de Rancourt, συντονιστή του προγράμματος κατάρτισης MedWet στο Βιολογικό Σταθμό Tour du Valat της Γαλλίας και στην κ. Δήμητρα Σπάλα, υπεύθυνη για το υποπρόγραμμα κατάρτισης από το Τμήμα Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΤΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

από την Ελένη Χοντολίδου

1. ΜΕΘΟΔΟΙ

1.1. Γενικά

Η ομάδα, στη φάση της συζήτησης των προβλημάτων, λειτούργησε ως ομάδα σχεδιασμού ενός προγράμματος κατάρτισης λαμβάνοντας υπόψη τις αρχές και τις μεθόδους της Σύγχρονης Παιδαγωγικής τόσο στον τομέα των Προγραμμάτων Διδασκαλίας (Curriculum Studies) και της Διδακτικής Μεθοδολογίας αλλά και στον τομέα της Επιμόρφωσης Ενηλίκων (Continuous Education, Adult Education).

Το πρόγραμμα που εκπονήθηκε (σε πρώτη και αρχική φάση) αποτελείται από ένα ευρύ φάσμα διδακτικών πρακτικών, προσεγγίσεων και μεθόδων. Οι ομάδες-στόχοι είναι πάντοτε ενήλικες με τις ανάλογες επιπτώσεις για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή ενός τέτοιου εγχειρήματος. Λαμβάνοντας υπόψη τα τέσσερα δομικά στάδια των προγραμμάτων διδασκαλίας (σχεδιασμός, διάδοση, εφαρμογή και αξιολόγηση) η πρόταση αυτή καταθέτει έναν κατ'αρχήν σχεδιασμό και έχει αρχίσει τη διερεύνηση των πιθανών τρόπων υλοποίησης.

Πιστεύεται πως η διάρκεια εφαρμογής ενός προγράμματος κατάρτισης πρέπει να είναι μακρόχρονη και η διδακτική διαδικασία συνεχής και επαναλαμβανόμενη. Αυτό επιβάλλεται όχι μόνον από την κρισιμότητα των προβλημάτων τα οποία ευελπιστούμε να μειώσει σε κάποιο βαθμό η κατάρτιση αλλά και από τη φύση της ομάδας-στόχου.

1.2. Σχεδιασμός προγράμματος

Όσον αφορά στο πρόγραμμα αυτό καθεαυτό, προσπαθήσαμε να ακολουθήσουμε και να εφαρμόσουμε το δομικό πρότυπο των προγραμμάτων διδασκαλίας: υιοθέτηση γενικών σκοπών, μετατροπή τους σε ειδικούς σκοπούς, προδιαγραφή του περιεχομένου της κατάρτισης.

1.2.1. Γενικοί και ειδικοί σκοποί κατάρτισης

Για κάθε πρόβλημα ή ομάδα προβλημάτων, υιοθετήσαμε έναν γενικό σκοπό κατάρτισης, τον οποίον κατόπιν μετατρέγαμε σε ειδικούς σκοπούς. Οι ειδικοί σκοποί κατάρτισης προέκυψαν από την λεπτομερή μελέτη των υπό εξέταση προβλημάτων.

1.2.2. Περιεχόμενο και μεθόδευση της διδασκαλίας

Το περιεχόμενο της κατάρτισης συζητήθηκε και οριοδετήθηκε κατ'αρχήν. Για τον λόγο αυτόν ονομάστηκε και *ενδεικτικό περιεχόμενο*, καθώς ο κάθε εκπαιδευτής, ως ειδικός στον επιστημονικό χώρο που θα καλύψει, θα είναι αυτός που θα αποφασίσει το συγκεκριμένο περιεχόμενο των μαθημάτων του, υιοθετώντας την κατάλληλη στρατηγική που υπαγορεύεται από την ομάδα-στόχο κάθε φορά.

Το πρόγραμμα αυτό σκοπεύει στην επαγγελματική κατάρτιση, αλλά και στην ευαισθητοποίηση, ενημέρωση και εκπαίδευση των διαχειριστών των υγροτόπων σε θέματα τα οποία δεν είναι και δεν πρέπει να αντιμετωπιστούν μόνον ως τεχνικά ζητήματα ή ζητήματα ειδικών τεχνοκρατών. Ακόμη περισσότερο, το περιεχόμενο αυτής της κατάρτισης δεν είναι ένα καθαρά γνωστικό αντικείμενο το οποίο απλώς επιθυμούμε να γίνει γνωστό στους κατάρτιζόμενους. Σκοπός του προγράμματος είναι το περιεχόμενο αυτό αφού γίνει κατανοητό, να ευαισθητοποιήσει τους κατάρτιζόμενους προκειμένου αυτοί να υιοθετήσουν νέες αντιλήψεις και στάσεις αλλά -το σοβαρότερο- στη συνέχεια να τροποποιήσουν τη συμπεριφορά τους προς την επιθυμητή κατεύθυνση της αειφορικής χρήσης των υγροτόπων και των υδατικών πόρων γενικότερα.

1.2.3. Αξιολόγηση των συμμετεχόντων

Την αξιολόγηση των κατάρτιζόμενων θεωρούμε απαραίτητο συστατικό στοιχείο του προγράμματός μας, για να υπάρχει μία συνεχής επανατροφοδότηση (του κοινού, των εκπαιδευτών, των σχεδιαστών και του υπεύθυνου του προγράμματος) για την πορεία του έργου μας. Η αξιολόγηση δηλαδή θα είναι *διαμορφωτική* (formative evaluation) και *συνεχής*. Δεν αποκλείονται μορφές αυτο-αξιολόγησης οι οποίες ούτως ή άλλως αυξάνουν τις πιθανότητες δημιουργίας εσωτερικών κινήτρων στους κατάρτιζόμενους, πράγμα το οποίο εναρμονίζεται με τη φιλοσοφία και τους στόχους του προγράμματός μας.

Περισσότερες λεπτομέρειες που αφορούν στις μεθόδους αξιολόγησης των κατάρτιζόμενων δεν είναι δυνατόν να συζητηθούν σ' αυτό το στάδιο. Θα είναι αντικείμενο εξαντλητικής συζήτησης μεταξύ του υπεύθυνου του προγράμματος, των σχεδιαστών του και των εκπαιδευτών.

1.3. Διάδοση του προγράμματος

Προτείνουμε το πρόγραμμα να αποκτήσει έναν υπεύθυνο, ο οποίος πιθανόν να είναι συντονιστής της πολυ-επιστημονικής ομάδας των εκπαιδευτών και ο οποίος θα είναι υπεύθυνος για την εφαρμογή, την παρακολούθηση και την εύρυθμη λειτουργία του προγράμματος. Εξάλλου, αυτός θα είναι και ο υπεύθυνος για τον επιστημονικό συντονισμό των διαφορετικών αντικειμένων που θα διδάσκονται. Ο υπεύθυνος αυτός εκπροσωπεί το πρόγραμμα και είναι ο πρώτος διοικητικός αποδέκτης της αξιολόγησης. Σ' αυτόν απευθύνονται οι φορείς και οι εκπαιδευτές.

Οι αρχές, η γενικότερη φιλοσοφία του προγράμματος και τα αναμενόμενα από την κατάρτιση αποτελέσματα θα γίνει προσπάθεια να αναλυθούν στους εκπαιδευτές από τον υπεύθυνο του προγράμματος στην αρχική φάση εφαρμογής του και, στη συνέχεια, θα αναλύονται και κατά τη διάρκεια της εφαρμογής του, όποτε αυτός κρίνει ότι είναι αναγκαίο. Είναι σημαντικό να σημειώσουμε ότι οι εκπαιδευτές, καθώς θα προέρχονται από ένα ευρύ επιστημονικό φάσμα, είναι απαραίτητο να υποστούν και αυτοί μία αρχική ενημέρωση για τους σκοπούς, τη φιλοσοφία και τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα του προγράμματος. Θεωρούμε, επίσης, σημαντική και τη συστηματική και συνεχή αλληλοενημέρωσή τους για την πορεία του προγράμματος, τόσο για τη μετάδοση πείρας (πολύτιμη για την ενδυνάμωσή τους στο πρόγραμμα) όσο και για την αποφυγή επικαλύψεων στο έργο τους.

Απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχία του προγράμματος θεωρούμε, μεταξύ άλλων, τη συγγραφή εύληπτων και περιεκτικών διδακτικών σημειώσεων με την προσφερόμενη γνώση σε όλους τους τομείς που θα περιληφθούν στην κατάρτιση, ούτως ώστε και εξοικονόμηση χρόνου και χρημάτων να υπάρξει αλλά και να μπορεί το πρόγραμμα να προσφέρει το υλικό αυτό -όχι κατ'ανάγκην ακριβό- στη συνέχεια, σε κάθε ενδιαφερόμενο, χωρίς την άμεση ανάγκη φυσικής ύπαρξης των εκπαιδευτών. Η παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού σε "πακέτα" θα διευκολύνει την επαναλαμβανόμενη χρήση του στο μέλλον.

Κάθε διδασκαλία, από την παραδοσιακότερη έως και την πλέον άτυπη για να είναι επιτυχής πρέπει να λαμβάνει υπόψη της τέσσερις μεταβλητές: τις μεταβλητές αφετηρίας, τις μεταβλητές πλαισίου, τις μεταβλητές διαδικασίας και τις μεταβλητές προϊόντος. Ο χώρος της επαγγελματικής κατάρτισης υιοθετεί αυτές τις ίδιες μεταβλητές με επιτυχία. Αναλυτικότερα και για την περίπτωση του δικού μας προγράμματος, ως *μεταβλητές αφετηρίας* (εκπαιδευτές-εκπαιδευόμενοι) οφείλουμε να συνυπολογίσουμε όλους εκείνους τους παράγοντες που αφορούν στην ηλικία, τα ενδιαφέροντα, τις στάσεις και τις προσδοκίες του κοινού-στόχου το οποίο θα υποστεί την κατάρτιση. Οι *μεταβλητές πλαισίου* (χώρος, οργανωτικό πλαίσιο, επιστημονικές και παιδαγωγικές προδιαγραφές διδασκαλίας, κοινωνική σύνδεση των εκπαιδευόμενων ομάδων) στη συγκεκριμένη περίπτωση παίζουν καθοριστικό ρόλο. Το ίδιο ισχύει και για τις μεταβλητές διαδικασίας (συμπεριφορά του εκπαιδευτή και μεθόδευση της διδασκαλίας). Τέλος οι μεταβλητές προϊόντος (επίδοση των κατάρτιζόμενων, κίνητρα συμμετοχής τους, ενδεχόμενο άγχος τους λόγω της συμμετοχής τους σε διαδικασίες ξένες προς τον τρόπο ζωής τους) συνιστούν ίσως το σοβαρότερο παράγοντα που θα καθορίσει την επιτυχή έκβαση του προγράμματος.

1.4. Αξιολόγηση του προγράμματος

Όσον αφορά στην αξιολόγηση του προγράμματος, αυτή θα είναι παρούσα από την πρώτη ακόμη στιγμή της εφαρμογής του. Η αξιολόγηση θα ενισχύσει το κύρος του προγράμματος, θα υποδείξει αδυναμίες και προβλήματα και θα συμβάλει στην

επανατροφοδότηση των σχεδιαστών του για τη βελτίωση και τον επανασχεδιασμό του. Η αξιολόγηση πρέπει να έχει τη μορφή της *"διαφωτιστικής αξιολόγησης"* (illuminative evaluation) με στόχο την ενημέρωση των χρηματοδοτών του προγράμματος αλλά και της ευρύτερης κοινότητας (εμπλεκόμενοι στα προβλήματα φορείς αλλά και η ευρύτερη κοινή γνώμη). Η αξιολόγηση πρέπει να υιοθετήσει το *"δημοκρατικό μοντέλο"* (democratic evaluation model) καθώς το πρόγραμμα έχει μία σαφή κοινωνική κατεύθυνση και αποσκοπεί στην ευαισθητοποίηση, εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση ενηλίκων από την επιτυχία των οποίων κρίνεται, σε κάποιο βαθμό, το μέλλον των υφροτόπων.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΕΙΔΙΚΩΝ ΟΡΩΝ

κατάρτιση βάσει αξιολόγησης/εκτίμησης των αναγκών των καταρτιζομένων (training needs assessment) = εκπαιδευτική διαδικασία το περιεχόμενο της οποίας σχεδιάζεται βάσει των αναγκών των καταρτιζομένων. Παρ' όλο που αυτό μοιάζει αυτονόητο, δεν ισχύει για όλες τις περιπτώσεις. Δεν είναι λίγες οι φορές που προγράμματα σχεδιάζονται και εκπονούνται προκειμένου να καλύγουν τις ανάγκες επαγγελματιών ή άλλων ομάδων για επιμόρφωση χωρίς να καλύπτουν τις υπάρχουσες ανάγκες, ακριβώς γιατί είναι σχεδιασμένα βάσει του περιεχομένου το οποίο δέλουν να διδάξουν και όχι βάσει των αναγκών των καταρτιζομένων.

αποτελεσματικότητα της κατάρτισης (effectiveness of training) = η αποτελεσματικότητα μιάς εκπαιδευτικής διαδικασίας κρίνεται μέσω αξιολόγησης, η οποία με τη σειρά της σχεδιάζεται βάσει των βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων στόχων τους οποίους έχουν θέσει οι σχεδιαστές του προγράμματος. Όσο περισσότερο και όσοι περισσότεροι στόχοι έχουν επιτευχθεί με το πέρας της κατάρτισης, τόσο πιο επιτυχημένη θεωρείται η κατάρτιση.

δημοκρατικό μοντέλο αξιολόγησης (democratic model of evaluation) = όρος που χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά από τον γνωστό και έμπειρο αξιολογητή στο χώρο της εκπαίδευσης, Barry McDonald, στο άρθρο του "Evaluation and the Control of Education". Ο συγγραφέας αναλύει την υπάρχουσα κατάσταση στο χώρο της αξιολόγησης χρησιμοποιώντας τα μοντέλα της *γραφειοκρατικής*, της *αυταρχικής* και της *δημοκρατικής* αξιολόγησης. Η πρώτη διεξάγεται σε συνθήκες υπαλληλίας, η δεύτερη έχει ως κύριο στόχο της την ενημέρωση του επιστημονικού κοινού και η τρίτη, την οποία προκρίνει ο συγγραφέας, έχει ως κύριο στόχο της την όσο το δυνατόν πληρέστερη διεξαγωγή της αξιολόγησης (με τη συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων στην εκπαιδευτική διαδικασία), με όρους πολιτικής διαφάνειας αλλά και με κύριο στόχο την ενημέρωση όλων των ομάδων αναφοράς (και όχι μόνον των χρηματοδοτών της αξιολόγησης ή της επιστημονικής κοινότητας, όπως γίνεται στα δύο πρώτα μοντέλα).

διαμορφωτική αξιολόγηση (formative evaluation) = λαμβάνει χώρα κατά τη διάρκεια ανάπτυξης ενός προγράμματος ή κατά τη διάρκεια της παραγωγής ενός εκπαιδευτικού υλικού (όταν δηλαδή υπάρχει χρόνος για να γίνουν αλλαγές). Αντίθετα, η συνολική αξιολόγηση (summative evaluation) λαμβάνει χώρα στο τέλος της διαδικασίας μάθησης, όταν το πρόγραμμα έχει ολοκληρωθεί, όταν, σαφώς, είναι πολύ αργά για να γίνουν αλλαγές/ρυθμίσεις στο συγκεκριμένο πρόγραμμα, παρόλο που και με αυτό το είδος αξιολόγησης αποκτάται κάποια θετική πείρα για το μέλλον.

διαφωτιστική αξιολόγηση (illuminative evaluation) = τα τελευταία χρόνια η αξιολόγηση διακρίνεται σε δύο είδη: στην περισσότερο ποσοτική αξιολόγηση (γνωστή και ως *γεωργο-βοτανικό μοντέλο*), και στην προσέγγιση της διαφωτιστικής αξιολόγησης, η οποία επιμένει ότι η μέτρηση των εκπαιδευτικών εμπειριών είναι μία πολύ πιο σύνθετη εμπειρία και απαιτεί συνεντεύξεις και ολοκληρωμένες μελέτες του πλαισίου της εκπαιδευτικής εμπειρίας.

γενικός σκοπός (aim) = προτάσεις/δηλώσεις εκπαιδευτικών προθέσεων γενικής φύσεως, και πάντως γενικότερες απ' ό,τι οι ειδικοί σκοποί.

ειδικός σκοπός ή στόχος (objective) = υπάρχουν πολλές και διαφορετικές ερμηνείες του όρου αυτού στο χώρο της εκπαίδευσης. Οι συμπεριφορικοί στόχοι σχετίζονται με τις επιθυμητές αλλαγές συμπεριφοράς των εκπαιδευομένων μέσω της ειδικής στοχοθεσίας στην αρχή του προγράμματος. Αυτού του είδους η προσέγγιση έχει υποστεί αρνητική κριτική ως πολύ ντετερμινιστική, και ακόμη έχει υποστηριχθεί ότι τα αποτελέσματα μπορεί να είναι μηδαμικά και ότι δεν είναι δυνατόν να εφαρμοστεί στις Κοινωνικές Επιστήμες και τις Τέχνες. Είναι επίσης σημαντικό για τους εκπαιδευτικούς να κάνουν διάκριση μεταξύ των βραχυπρόθεσμων και των μακροπρόθεσμων στόχων που επιθυμούν να επιτύχουν. Το πρότυπο αξιολόγησης με βάση τους στόχους επιδιώκει την αξιολόγηση της επίδοσης των εκπαιδευομένων σε κάθε κομμάτι του προγράμματος, βάσει ενός συμφωνημένου καταλόγου στόχων του εκπαιδευτή ή των εκπαιδευομένων. Αυτό σημαίνει ότι ο εκπαιδευτής έχει ήδη σχηματίσει, ξεκαθαρίσει και γράφει τους στόχους τους οποίους επιθυμεί να επιτύχει η διδασκαλία του και η αξιολόγηση είναι το μέσον δια του οποίου γίνεται η καταγραφή και η αξιολόγηση των εκπαιδευομένων. Υπ'αυτήν την έννοια, είναι κάποτε γνωστό και ως "μάθηση ακριβείας". Το μοντέλο αυτό συστηματοποιήθηκε πού στις Η.Π.Α. και προκάλεσε μεγάλο ενδιαφέρον στους κύκλους των παιδαγωγών - ψυχολόγων.

ΠΗΓΕΣ

- Adelman, C. 1984. *The Politics and Ethics of Evaluation*. Croom Helm, London
- Becher, R.A. & S. Maclure. 1975. "The State of the Art of Curriculum Development: a study of a sample of OECD member countries". In *OECD/CERI Handbook on Curriculum Development*. OECD.
- Bloom, B S. et al. 1971. *Handbook on Formative and Summative Evaluation of Student Learning*. McGraw Hill, New York.
- CERI. 1975. *Handbook on Curriculum Development*. OECD.
- Cronbach, L. J. "Course Improvement through Evaluation". *Teachers College Record*, No 64, No 8, pp. 672-683.
- Cronbach, L. Joseph. 1980. *Toward Reform of Programme Evaluation*. Jossey-Bass, San Francisco.
- Eggleston, J. 1980. "Educational Objectives in the the 1980's". *Prospect*, Vol X, pp. 294-303.
- Gleeson, D. 1989. *The Paradox of Training*. Open University Press, Milton Keynes.
- Golby, M., Jane Greenwald & Ruth West (eds). 1975 *Curriculum Design*. The Open University, London.
- Gordon, P. & D. Lawton. 1984. *A Guide to English Educational Terms*. Batsford Academic and Educational Ltd.
- Hammersley, M. 1989. *The Dilemma of Qualitative Method: Herbert Blumer and the Chicago Tradition*. RKP, London.
- House, E. 1980. *Evaluating with Validity*. Sage, London.
- Hooper, R. (ed). 1971. *The Curriculum: context, design and development*. Open University Press, Milton Keynes.
- Jarvis, P. 1985. *The Sociology of Adult and Continuing Education*. RKP, London.
- Lacey, C. & J. Nicolls et al. 1970. *An Introduction to Evaluation*. Schools Council, London.
- Lawton, D. 1983. *Curriculum Studies and Educational Planning*. Hodder and Stoughton, London.
- Lee, V. & D. Zeldin (eds). 1982. *Planning in the Curriculum*. Hodder and Stoughton, Suffolk.
- Lundgren, U. P. 1981. *Model Analysis of pedagogical processes*. Gleerup, Stockholm.
- McDonald, B. & R. Walker (eds). 1974. *SAFARI I: Innovation, Evaluation, Reserach and the Problem of Control*. CARE, University of East Anglia.
- Parlett, M & D. Hamilton. 1976. "Evaluation as Illumination". In *Curriculum Evaluation Today: trends and implications*, Tawney David (ed). Macmillan, London.
- Patton, M. 1980. *Qualitative Methods of Evaluation*. Sage, Beverly Hills.
- Patton, M. 1986. *Utilization - focused Evaluation*. Sage, Beverly Hills.
- Peers, R. 1972. *Adult Education*. RKP, London.
- Prescott, W. & R. Bolam. 1976. *Supporting Curriculum Development*. Open University Press, Milton Keynes.
- Rogers, A. 1988. *Teaching Adults*. Open University Press, Milton Keynes.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ, ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΚΑΙ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΟΥ ΚΥΡΙΩΣ ΕΜΠΛΕΚΟΝΤΑΙ ΣΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ

ΥΠ. ΓΕΩΡΓΙΑΣ

I. Κεντρικές Υπηρεσίες

Γενικός Γραμματέας

Γενική Γραμματεία Ζωικής & Αλιευτικής Παραγωγής, Κτηνιατρικής, Γεωργικών Εφαρμογών & Έρευνας

1. Γενική Δ/ση Αλιείας

1.1. Δ/ση Θαλάσσιας Αλιείας

Τμήμα Παράκτιας Αλιείας

1.2. Δ/ση Υδατοκαλλιεργειών & Εσωτερικών Υδάτων

Τμήμα Σχεδιασμού & Ανάπτυξης

Τμήμα Εσωτερικών Υδάτων

Τμήμα Προστασίας

1.3. Δ/ση Αλιευτικών Εφαρμογών & Εισροών Αλιευτικής Παραγωγής

Τμήμα Εφαρμογών

Τμήμα Ιχθυογεννητικού Υλικού

Τμήμα Εξοπλισμού & Εγκαταστάσεων Αλιείας και Υδατοκαλλιεργειών

Τμήμα Αξιοποίησης Αλιευτικής Παραγωγής

2. Γενική Δ/ση Γεωργικών Εφαρμογών & Έρευνας

2.1. Δ/ση Γεωργικών Εφαρμογών

Τμήμα Συντονισμού, Εφαρμογής & Αξιολόγησης Προγραμμάτων

Τμήμα Ενημέρωσης Αγροτικού Πληθυσμού

Τμήμα Εκπαίδευσης και Επιμόρφωσης Προσωπικού

2.2. Δ/ση Έρευνας

Τμήμα Φυτικής Έρευνας

Τμήμα Ζωικής και Αλιευτικής Έρευνας

Τμήμα Αγρομετεωρολογικής Έρευνας & Περιβάλλοντος

Τμήμα Γεωργοοικονομικής & Κοινωνιολογικής Έρευνας

2.3. Δ/ση Χωροταξίας & Προστασίας Περιβάλλοντος

Τμήμα Χωροταξίας

Τμήμα Προστασίας Περιβάλλοντος από Γεωργικές Δραστηριότητες

Τμήμα Προστασίας Περιβάλλοντος από Εξωγεωργικές Δραστηριότητες

Τμήμα Οικολογικής Προστασίας Περιβάλλοντος

3. Γενική Δ/ση Κτηνιατρικής

3.1. Δ/ση Υγείας των Ζώων

3.2. Κτηνιατρικής Δημόσιας Υγείας

Γενικός Γραμματέας

4. Γενική Δ/ση Εγγειοβελτιωτικών (ΕΒ) Έργων & Γεωργικών Διαρθρώσεων

4.1. Δ/ση Σχεδιασμού Εγγειοβελτιωτικών Έργων & Αξιοποίησης Εδαφοϋδατικών Πόρων

Τμήμα Σχεδιασμού & Παρακολούθησης Έργων

Τμήμα Γεωργοοικονομικών και Εδαφολογικών Μελετών

Τμήμα Προστασίας Αρδευτικών Υδάτων

4.2. Δ/ση Τεχνικών Μελετών & Κατασκευών

Τμήμα Μελετών ΕΒ Έργων

A & B Τμήματα Κατασκευών ΕΒ Έργων

4.3. Δ/ση Αξιοποίησης ΕΒ Έργων & Μηχανολογικού Εξοπλισμού

Τμήμα Λειτουργίας & Αξιοποίησης ΕΒ Έργων

Τμήμα Οργάνωσης & Εποπτείας Οργανισμών Εγγείων Βελτιώσεων

4.4. Δ/ση Προγραμματισμού & Γεωργικών Διαρθρώσεων

Τμήμα Αναπτυξιακών Προγραμμάτων

Τμήμα Προγράμματος Δημοσίων & Ιδιωτικών Επενδύσεων

Τμήμα Χρηματοδοτήσεων & Κινήτρων Προσανατολισμού

Τμήμα Μελετών Γεωργικών Διαρθρώσεων

4.5. Δ/ση Γεωλογίας-Υδρολογίας

Τμήμα Υδρολογίας

Τμήμα Υδρογεωλογίας, Γεωτρήσεων και Μαθηματικών Ομοιωμάτων

Τμήμα Τεχνικής Γεωλογίας & Γεωφυσικής

Εργαστήριο Εδαφολογίας & Γεωλογίας

5. Γενική Δ/ση Φυτικής Παραγωγής

5.1. Δ/ση Προστασίας Φυτικής Παραγωγής

Τμήμα Προστασίας Φυτών

Τμήμα Γεωργικών Προειδοποιήσεων
Τμήμα Γεωργικών Φαρμάκων
Τμήμα Βιολογικής & Ολοκληρωμένης Καταπολέμησης
Τμήμα Υλικού Προστασίας Φυτών & Οικονομικής Εξυπηρέτησης

5.2. Δ/ση Εισροών Φυτικής Παραγωγής

Τμήμα Λιπασμάτων-Εδαφολογίας & Θρέψης Φυτών

Γενικός Γραμματέας

Γενική Γραμματεία Δασών & Φυσικού Περιβάλλοντος

6. Γενική Δ/ση Δασών & Φυσικού Περιβάλλοντος

6.1. Δ/ση Ανάπτυξης Δασικών Πόρων

Τμήμα Σχεδιασμού Δασικής Ανάπτυξης

Τμήμα Δασοπονικών Μελετών

Τμήμα Δασικών Εφαρμογών

Τμήμα Δασικής Ερευνας

6.2. Δ/ση Διαχείρισης Δασών & Δασικού Περιβάλλοντος

Τμήμα Διαχείρισης Δημοσίων Δασών

Τμήμα Ιδιωτικής Δασοπονίας

6.3. Δ/ση Προστασίας Δασών & Δασικού Περιβάλλοντος

Τμήμα Αλλαγής Χρήσης των Δασικών Γαιών

Τμήμα Νομικών Υποθέσεων

6.4. Δ/ση Αισθητικών Δασών, Δρυμών & Θήρας

Τμήμα Διοίκησης Θήρας & Προστασίας Θηραμάτων

Τμήμα Δασικού Περιβάλλοντος, Εθνικών Δρυμών & Δασικής Αναγυχής

6.5. Δ/ση Αναδασώσεων & Ορεινής Υδρονομίας

Τμήμα Αναδασώσεων

Τμήμα Δασοτεχνικής Διευθέτησης Χειμάρρων

Γενικός Γραμματέας

Γενική Γραμματεία Αγροτικής Πολιτικής ΕΟΚ και Διεθνών Σχέσεων

7. Γενική Δ/ση Διαχείρισης, Κοινοτικών Εισροών-Ελέγχων & Αγροτικής Πολιτικής

7.1. Δ/ση Αγροτικού Συνεργατισμού και Ομαδικών Δραστηριοτήτων

Τμήμα Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων & Παρακολούθησης Εφαρμογής
Εθνικής & Κοινοτικής Νομοθεσίας

II. Περιφερειακές Υπηρεσίες

Επιθεωρήσεις Δασών
Περιφερειακές Επιθεωρήσεις Δασών
Επιθεωρήσεις Κτηνιατρικής
Περιφερειακές Δ/νσεις Γεωργικής Αναπτύξεως
Περιφερειακές Δ/νσεις Εγγείων Βελτιώσεων

III Νομαρχιακές και τοπικές Υπηρεσίες

Δ/σεις Γεωργίας
Δ/σεις Εγγείων Βελτιώσεων
Γενικοί Οργανισμοί Εγγείων Βελτιώσεων (ΓΟΕΒ)
Δ/σεις Δασών
Δασαρχεία
Τμήματα Αλιείας
Δ/νσεις Κτηνιατρικής

ΥΠ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ & ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ

I. Κεντρικές Υπηρεσίες

1. Γενική Δ/νση Περιβάλλοντος

1.1. Δ/νση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού

Τμήμα Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος
Τμήμα Γενικών Περιβαλλοντικών Θεμάτων
Τμήμα Νερών

1.2. Δ/νση Χωροταξίας

Τμήμα Χωροτακτικής Πολιτικής & Σχεδιασμού
Τμήμα Χρήσεων Γης & Χωροταξικής Οργάνωσης των Παραγωγικών Δραστηριοτήτων

2. Γενική Διεύθυνση Πολεοδομίας

2.1. Δ/νση Πολεοδομικού Σχεδιασμού

Τμήμα Αστικών Κέντρων
Τμήμα Παραδοσιακών Οικισμών
Τμήμα Μικρών Οικισμών & Παραδεριστικής Κατοικίας

2.2. Δ/νση Οικιστικής Πολιτικής & Κατοικίας

Τμήμα Οργανωμένης Οικιστικής Ανάπτυξης & Στεγαστικών Προγραμμάτων

Γενική Γραμματεία Δημοσίων Έργων

Περιφερειακές Υπηρεσίες

Περιφερειακές Υπηρεσίες Δημοσίων Έργων (ΠΥΔΕ)

Διευθύνσεις Εκτέλεσης και Κατασκευών Έργων (ΔΕΚΕ)

II Περιφερειακές Υπηρεσίες

Δ/σεις Περιβάλλοντος & Χωροταξίας

Τμήματα Περιβάλλοντος

III Νομαρχιακές Υπηρεσίες

Δ/ση Πολεοδομίας-Τμήμα Περιβάλλοντος

Τμήματα Πολεοδομίας & Πολεοδομικών Εφαρμογών-Γραφείο Περιβάλλοντος

Οργανισμός Αθηνών

Οργανισμός Θεσσαλονίκης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ, ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ & ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ (Τομέας
Ενέργειας)

I Κεντρικές Υπηρεσίες

1. Γενική Δ/ση Φυσικού Πλούτου

1.1. Δ/ση Υδατικού Δυναμικού & Λοιπών Φυσικών Πόρων

Τμήμα Προγραμματισμού

Τμήμα Μελετών

Τμήμα Κανονισμών & Τεκμηρίωσης

1.2. Δ/ση Ενεργειακής Πολιτικής

Τμήμα Μελετών

Τμήμα Προγραμματισμού & Ανάπτυξης

1.3. Δ/ση Ηλεκτροπαραγωγής

Τμήμα Τεχνικής Εποπτείας ΔΕΗ

II Περιφερειακές Υπηρεσίες

Δ/ση Διαχείρισης Υδατικών Πόρων Κεντρικής Μακεδονίας

III Νομαρχιακές Υπηρεσίες

Δ/σεις Βιομηχανίας

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

I Κεντρικές Υπηρεσίες:

1. Γενική Δ/ση Τοπικής Αυτοδιοίκησης

1.1. Δ/ση Οργάνωσης & Λειτουργίας Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Τμήμα Οργάνωσης & Λειτουργίας ΟΤΑ

1.2. Δ/ση Τεχνικών Υπηρεσιών

Τμήμα Γενικών Υποθέσεων
Τμήμα Τεχνικών Εργων
Τμήμα Προστασίας Περιβάλλοντος

2. Γενική Δ/ση Αναπτυξιακών Προγραμμάτων

2.1. Δ/ση Αναπτ. Προγραμ. Διεθν. Οργαν.
Τμήμα Αναπτυξιακών Προγραμμάτων
Τμήμα Σχέσεων με Διεθνείς Οργανισμούς

II Νομαρχιακές Υπηρεσίες

Δ/σεις Προγραμματισμού και Ανάπτυξης
Δ/σεις Εσωτερικών
Τμήματα Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Δ/σεις Τεχνικών Υπηρεσιών
Τεχνικές Υπηρεσίες Δήμων και Κοινοτήτων (ΤΥΔΚ)

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ (Τμ. Προστασίας Περιβάλλοντος)

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ, ΠΡΟΝΟΙΑΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ (λοιπές υπηρεσίες)

Δήμοι και Κοινότητες
Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης & Αυτοδιοίκησης
Τοπικοί Οργανισμοί Εγγείων Βελτιώσεων

ΑΛΛΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

Γεωτεχνικό Επιμελητήριο
Τεχνικό Επιμελητήριο
Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων/Υγροτόπων
Πανεπιστημιακά Τμήματα και Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα
Ερευνητικά Ινστιτούτα

Συνεταιρισμοί (γεωργικοί, αλιευτικοί, δασικοί)
Σύλλογοι (π.χ. κυνηγετικοί)
Περιβαλλοντικές οργανώσεις (υπερεθνικού, εθνικού ή τοπικού επιπέδου)
Αστυνομία
Λιμεναρχεία

